UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2025 **Jakub Švidek**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Analýza postojů amerických prezidentů vůči NATO od roku 2009

Bakalářská práce

Autor práce: Jakub Švidek

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Jakub Dopieralla

Rok obhajoby: 2025

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. 7. 2025 Jakub Švidek

Bibliografický záznam

ŠVIDEK, Jakub. *Analýza postojů amerických prezidentů vůči NATO od roku 2009.* Praha, 2025. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jakub Dopieralla

Rozsah práce: 62 657 znaků včetně mezer

Klíčová slova

NATO, USA, Aliance, prezident, závazek

Keywords

NATO, United States, Alliance, pres

ident, pledge

Title

Analysis of the US Presidents attitudes towards NATO since 2009

Poděkování

Zejména chci poděkovat svému vedoucímu PhDr. Jakubu Dopierallovi za trpělivost a věcné připomínky. Dále chci poděkovat své rodině za vytrvalou podporu.

Obsah

Úvod 2

1. NATO 3

1.1. Organizační struktura NATO 3

1.2. Financování NATO 4

1.3. Směrnice určující výdaje na obranu ve výši 2 % HDP 6

1.3.1. Vývoj plnění směrnice určující výdaje na obranu 7

2. Role prezidenta USA jakožto vrchního velitele ozbrojených sil 8

3. Metodologie 9

3.1. Obsahová analýza 9

3.1.1. Tvorba korpusu 9

3.1.2. Kódovací schéma 9

3.1.3. Vymezení proměnných 9

3.2. Kódovací instrukce 10

3.2.1. Určovací proměnné 10

3.2.2. Analytické proměnné 10

4. Analýza postojů prezidenta Baracka Obamy vůči NATO během jeho prvního volebního období 11

5. Analýza postojů prezidenta Baracka Obamy vůči NATO během jeho druhého volebního období 16

6. Postoj prezidenta Donalda Trumpa vůči NATO 21

7. Postoj prezidenta Joe Bidena vůči NATO 27

Závěr 33

Seznam litetury 35

Seznam tabulek 41

Seznam obrázků 42

Seznam grafů 43

Úvod

Tato bakalářská práce si klade za cíl analyzovat vývoj postojů amerických prezidentů vůči výdajům na obranu v rámci NATO v období let 2009 až 2024, tedy od nástupu Baracka Obamy do úřadu, až po závěr funkčního období Joe Bidena. První výzkumná otázka se zaměřuje na to, jak se v čase vyvíjel postoj prezidentů USA k výdajům na obranu členských států NATO. Zkoumána je kadence a valence jakou jednotliví prezidenti kladli na plnění 2% závazku výdajů na zbrojení vůči hrubému domácímu produktu (HDP), a to jak v jejich rétorice, tak v kontextu zahraničněpolitických událostí, které jejich postoje mohly ovlivnit.

Druhá výzkumná otázka se zaměřuje na to, do jaké míry měly prezidentské apely konkrétní dopad na splnění kvóty členskými státy NATO, tedy zda došlo k naplnění jejich závazku. Práce se tak zaměřuje nejen na kvantitativní stránku (počet zmínek o výdajích na obranu, důraz na plnění závazků), ale i na kvalitativní hodnocení těchto vyjádření – tedy zda byly spíše pozitivní, neutrální nebo kritické.

Metodologickým nástrojem je kvalitativní obsahová analýza vybraných projevů a tiskových konferencí amerických prezidentů, zejména v souvislosti se summity NATO, bilaterálními setkáními s generálním tajemníkem NATO či při významných domácích projevech, jako jsou inaugurační řeči a zprávy o stavu Unie. Práce tak sleduje nejen vývoj rétoriky jednotlivých prezidentů, ale také její možný vliv na proměny obranné politiky evropských spojenců.

Cílem této práce je přispět k hlubšímu porozumění transatlantickým vztahům a roli, kterou hrají Spojené státy americké při formování kolektivní obranné strategie NATO – nejen prostřednictvím vojenské síly, ale i diplomatickým a politickým tlakem skrze prezidentská vystoupení.

1. NATO

North Atlantic treaty organization, neboli Severoatlantická aliance, je politicko-vojenská aliance založena na základě podepsání Severoatlantické smlouvy, též známá jako Washingtonská smlouva, dne 4. dubna 1949. Nyní má již 31 členských zemí. NATO je aliancí založenou na konsensu, kde rozhodnutí odrážejí kolektivní vůli členů[1]. Svými politickými nástroji umožňuje členským státům konzultovat a spolupracovat v otázkách obrany a bezpečnosti. Cílem této spolupráce je řešení problémů, budování důvěry a v dlouhodobém horizontu předcházení konfliktům. Vojensky NATO zasáhne, až poté co selžou mírové a diplomatické snahy o vyřešení problému. Aliance má vojenskou sílu, kterou je schopna využít k provádění operací, které vyřeší nastalou krizovou situaci. K provádění takovýchto operací je NATO oprávněno na základě ustanovení o kolektivní obraně v zakládající smlouvě NATO – článku 5 Washingtonské smlouvy nebo na základě mandátu OSN, samostatně nebo ve spolupráci s dalšími zeměmi a mezinárodními organizacemi. [2]

1.1. Organizační struktura NATO

V této části práce chci představit organizační strukturu NATO pro lepší pochopení, kam putují finance jednotlivých členů, jelikož to je nejvíce rezonující téma všech prezidentů, kterými se zaobírám.

NATO se skládá ze dvou hlavních částí, a to konkrétně z části civilní a vojenské. Civilní část se skládá ze Severoatlantické rady (North Atlantic Council), skupiny pro jaderné plánování (nuclear planning group) a mezinárodního personálu v ústředí NATO v Bruselu. Dále pak tyto dva orgány zřizují ještě další podřízené komise.[3] Severoatlantickou radou je myšleno uskupení jednotlivých stálých zastoupení členských států při NATO. Vojenská část se skládá z Vojenského výbor NATO (NATO's Military Committee), Spojeneckého velitelství operací (Allied Command Operations) a Spojeneckého velitelství obranného plánování (Allied Command Transformation). Vojenský výbor NATO je nejvyšším vojenským orgánem v alianci, mezi jeho úkoly se řadí překládání návrhu Severoatlantické radě v otázkách

[1] MASTERS Jonathan, Council on foreign relations, 2014, (online, cit. 25. 4 2023). Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/178902/north-atlantic-treaty-organization-nato.pdf?fbclid=IwAR3xD8yrrw4_N6idoOxmd5vacl8O-NvnBYM0CB8e6vFgwfn9zqOaQ-zgmWE

[2] What is NATO? (online, cit. 25. 4 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index.html

[3] NATO (North Atlantick Treaty Organisation), (online cit. 26. 4. 2023) dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/nato-north-atlantic-treaty-organisation.html

vojenských strategií. Za vojenské aktivity, kterými jsou například mírové operace, které momentálně probíhají například na území Srbska a Kosova (KFOR) odpovídá Spojenecké velitelství operací. Obě tyto části se opět v hierarchické stromu scházejí u Generálního tajemníka NATO (The Secretary General), který je nejvýše postavený mezinárodní úřední Aliance. Jeho první zodpovědností je řízení procesu konzultací členů Aliance, buďto mezi sebou nebo i s externími aktéry. Druhá z jeho úloh je rozhodování v Alianci a zajišťování správného provádění jeho nařízení. Mimo těchto dvou úloh, které mu náleží je také hlavní mluvčím celého NATO a zároveň stojí v čele mezinárodního štábu organizace, kde poskytuje poradenství, podporu a vedení národním delegacím v ústředí NATO v Bruselu.[4]

Obrázek 1: Struktura NATO

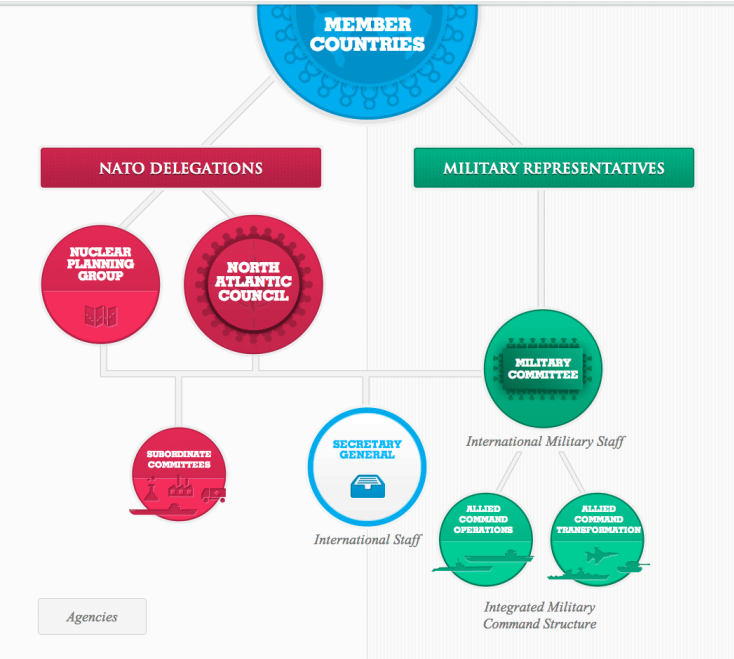

Zdroj: https://www.nato.int/nato-welcome/index.html

1.2. Financování NATO

NATO je financováno z přímých či nepřímých příspěvků jednotlivých členských států. Tento finanční obnos se rozděluje do tří samostatných účtů určených na společné alianční aktivity, a to do civilního, vojenského rozpočtu a do programu bezpečnostních investic (Security Investment Programme). Civilní rozpočet je určen k financování centrály NATO. Vojenský rozpočet je rozdělován za účelem financování velitelských struktur. Poslední zmíněný program využívá přímé příspěvky členů Aliance na financování vojenské infrastruktury a schopností. První dva zmíněné rozpočty jsou tedy příspěvky na organizační strukturu Aliance, kde pracují

[4]NATO Secretary General, (online cit. 26. 4. 2023) dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50094.htm

lidé z členských zemí, ale nejsou zavázáni plnit úkoly ve prospěch své domovské země. Třetí zmíněný pilíř financování slouží ke shromažďování peněz, které budou následně využity na financování společných projektů, které si jednotlivé země nemohou sami dovolit.[5] Příspěvky jednotlivých členských států se určují na základě jejich relativní ekonomické velikosti určené pomocí HDP. Dle Rady pro mezinárodní vztahy od roku 2014 vynaložili více než 70 % všech výdajů NATO na obranu Spojené státy.[6]

Do těchto společných rozpočtů proudí formou přímých příspěvků pouze 0,3 % celkových aliančních výdajů na obranu. Tento finanční obnos umožňuje Alianci financovat její cíle, priority a aktivity, které si Aliance klade jako celek a žádný její členský stát těchto cílů nemůže dosáhnout jako osamocený aktér. Těmito cíli se rozumí jednotlivé operace a mise NATO, dále také systémy protivzdušné obrany, které chrání všechny členy Aliance (NATO-wide air defence) nebo velení a řízení celého NATO. Výše přímých příspěvků je určena pomocí ustanoveného vzorce pro podíl na nákladech odvozených z hrubých domácích produktů jednotlivých členů. Tyto vzorce se před sestavením nového rozpočtu mění a jsou tvořeny na základě průmyslové a obchodní orientace jednotlivých zemí.[7] Jak je již zmíněno v textu výše, tak přímé příspěvky dodávají pouze 0,3 % do celkových výdajů na obranu. Zbylou majoritní část rozpočtu tvoří nepřímé příspěvky. Tato část příjmu do společného rozpočtu Aliance, také bývá označována jako národní příspěvek. Nejedná se o finanční příspěvek, ale o poskytování národních vojenských zdrojů Alianci. Tedy vlastní armády, síly a prostředky, které mohou být poskytnuty k potřebám NATO k provádění vojenských operací, ať jsou mírové, odstrašující či bojové.[8] Právě k naplnění tohoto rozpočtu vznikla kvóta určující minimální výdaje na obranu ve výši 2 % HDP jednotlivých států. Úplně zvláštní položkou ve výdajích členů Aliance je společné financování projektů, které si určí spojenci jako strategické a důležité a NATO nad těmito programy pouze zajišťuje politický dohled.[9]

---

[5] MATTHIJS, H., Advances in Social Sciences Research Journal, Vol. 10, Issue 4, April-2023. (online cit. 26. 4. 2023). Dostupné z: DOI:10.14738/assrj.104.14320.

[6] MASTERS Jonathan, Council on foreign relations, 2014, (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/178902/north-atlantic-treaty-organization-nato.pdf?fbclid=IwAR3xD8yrrw4_N6idoOxmd5vacl8O-NvnBYM0CB8e6vFgwfn9zqOaQ-zgmWE

[7] NATO Handbook, Chapter 9: Common –funded Resources: NATO Budgets and Financial Management, Brussels, 19 October 2002. (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/93/ff/4e/18252_14945_NATO_handbook911.pdf

[8] Funding NATO, (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67655.htm?selectedLocale=en

[9] NATO Handbook, Chapter 9: Common –funded Resources: NATO Budgets and Financial Management, Brussels, 19 October 2002. (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/93/ff/4e/18252_14945_NATO_handbook911.pdf

Jedním z cílů mé bakalářské práce je odpovědět na otázku, jak se odrazily apely o splnění požadovaných výdajů na obranu v zemích NATO mezi lety 2009 a 2022. K tomu je potřeba definovat kdy a za jakých okolností došlo k dohodě o zavedení 2% kvóty výdajů jednotlivých členských států na obranu vůči jejich HDP, a jaký byl vývoj jejich plnění.

1.3. Směrnice určující výdaje na obranu ve výši 2 % HDP

Tato hranice byla stanovena nejprve na summitu NATO v České republice v roce 2002, a poté opět roce 2006 v Rize, jelikož nedocházelo během těchto čtyř let k žádnému markantnímu růstu výdajů na obranu. Problémem v obou případech bylo, že se nestanovil žádný termín do kdy tento závazek má být naplněn, což platilo až do roku 2014.[10] Samotný vznik této kvóty je, ale předmětem široké debaty, kde mnoho autorů, jako například Jan Teachau, či John Dowdy, poukazují na problematiku samotného určení cílů této kvóty. Oba zmiňují, že cílem 2% hranice je spíše poukázat na růst vstupních prostředků, a ne už tolik na skutečný růst samotných národních armád.[11][12] Dowdy hodnotí vznik této hranice jako „z pohodlnosti“, jelikož toto byla úroveň výdajů na obranu NATO v roce 2002, kdy se poprvé stanovila“[13] Názorem je také, že tato hranice byla stanovena, jakožto logická, vzhledem k nákladů, které vynakládali státy, které se na začátku nové milénia měli připojit do NATO.[14] Stejní autoři poukazují, že již existuje Proces obranného plánování NATO, který přímo nutí členské státy plnit své závazky, jinak nežli pomocí finanční kvóty, ale pomocí „tvrdých a konkrétních schopností“[15], ale zároveň upozorňují, že právě zde vzniká prostor, kde za prvé dochází k rozporům mezi členy aliance, jelikož například USA nebo Francie nevynakládají 100% do NATO na rozdíl od jiných členů aliance a za druhé na tomto příkladu ukazují, že z tohoto důvodu nejde normativně určit procentuální hranice kolik by jednotlivé státy měli na obranu vynakládat. Na čemž ale

[10] ALOZIOUS, J. (2021). NATO’s Two Percent Guideline: A Demand for Military Expenditure Perspective. Defence and Peace Economics, 33(4), 475–488 (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://doi.org/10.1080/10242694.2021.1940649

[11] TEACHAU Jan, THE POLITICS OF 2 PERCENT, NATO and the Security Vacuum in Europe, 2015, (online, cit. 21. 4 2023), Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/CP_252_Techau_NATO_Final.pdf

[12] DOWDY, J. 2017. “More Tooth, Less Tail: Getting beyond NATO’s 2 Percent Rule” McKinsey & Company, November 29. (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/more-tooth-less-tail-getting-beyond-natos-2-percent-rule#

[13] DOWDY, J. 2017. “More Tooth, Less Tail: Getting beyond NATO’s 2 Percent Rule” McKinsey & Company, November 29. (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/more-tooth-less-tail-getting-beyond-natos-2-percent-rule#

[14] LUNN S., WILLIAMS N., 2017. “NATO Defence Spending: The Irrationality of 2 %” European Leadership Network, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.europeanleadershipnetwork.org/policy-brief/nato-defence-spending-the-irrationality-of-2

[15] LUNN S., WILLIAMS N., 2017. “NATO Defence Spending: The Irrationality of 2 %” European Leadership Network, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.europeanleadershipnetwork.org/policy-brief/nato-defence-spending-the-irrationality-of-2

panuje shoda je tvrzení Teachaua , že cílem této směrnice bylo, zejména ze strany Spojených států docílit toho, že se Evropa stane méně závislá na USA a evropští členi Aliance se budou schopni samostatně bránit. Zároveň se také dá podle plnění této kvóty usuzovat, jak moc jsou jednotliví spojenci ochotni plnit své závazky, které jim vyplývají ze smluvních povinností vůči NATO.[16]

1.3.1. Vývoj plnění směrnice určující výdaje na obranu

Původní snaha se bohužel vlivem ekonomické krize, která proběhla v letech 2007-2008, nepodařila dostatečně implementovat a nedošlo k téměř žádnému navýšení rozpočtů. Toto tvrzení dokládají data, která ukazují, že v roce 2014 dávala na zbrojení 2 % ze svého HDP pouze trojice zemí.[17]

Graf 1: Obrané výdaje vůči HDP v letech 2014 a 2024

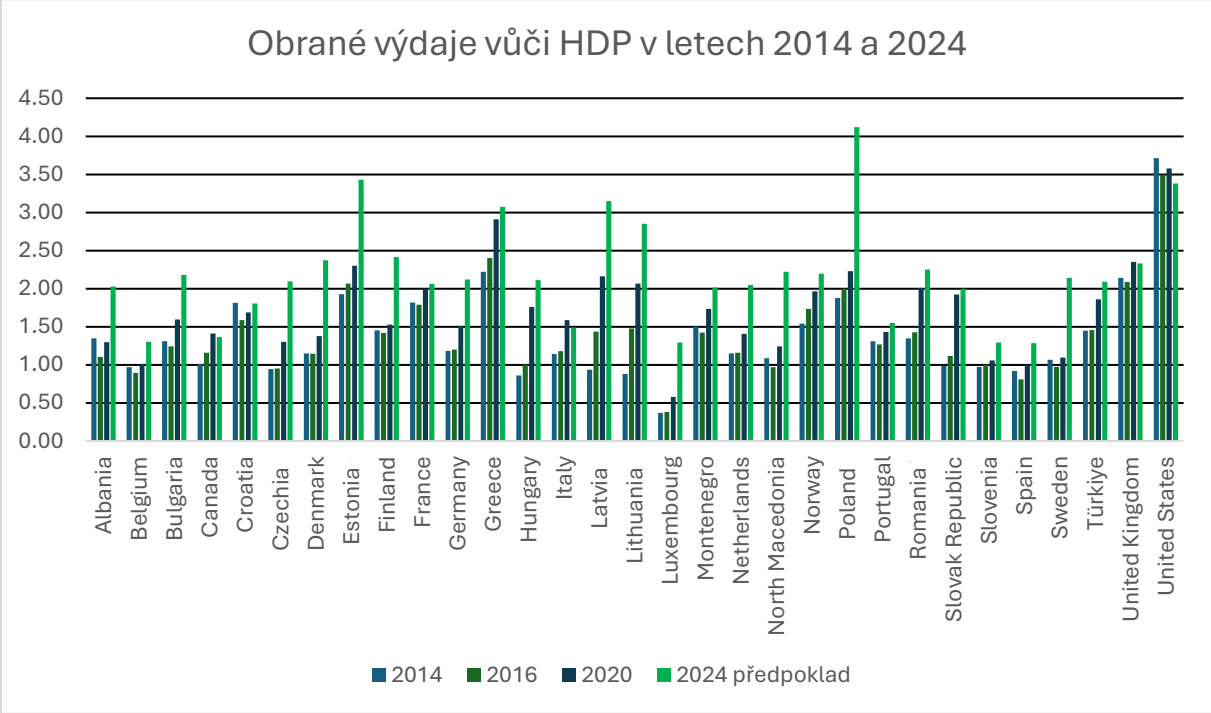

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat NATO z roku 2024

Proto na summitu ve Walesu téhož roku došlo pod vlivem okolností, které způsobila anexe Krymu vojsky Ruské federace, k rozhodnutí pokračovat ve snažení se, aby došlo do roku 2024 k naplnění tohoto požadavku. Tato tvrzení jsou ukotvena v deklaraci z tohoto sjezdu vrcholných představitelů NATO stojí, že spojenci, kteří již splňují tento požadavek, budou

[16] THE POLITICS OF 2 PERCENT, NATO and the Security Vacuum in Europe, TEACHAU Jan, 2015, (online, cit. 21. 4 2023), Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/CP_252_Techau_NATO_Final.pdf

[17] Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2022) (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/3/pdf/230321-def-exp-2022-en.pdf, graf 3

usilovat o udržení tohoto stavu a ti, kteří nevynakládají dostatečný obnos peněz na obranu, tak deklarují zvýšení výdajů na obranu a do deseti let se alespoň přiblíží k 2% hodnotě.[18]

2. Role prezidenta USA jakožto vrchního velitele ozbrojených sil

Povinnosti prezidenta Spojených států amerických, jakožto velitele ozbrojených sil (Commander in Chief of the Army and Navy of the United States) jsou popsány ve článku dva, druhém odstavci Ústavy Spojených států amerických.[19] Tato funkce je široce vymezena a není 100% rigorózní, takže zejména Donald Trump se snažil své pravomoci různě ohýbat. Této problematice se věnuje mnoho autorů, kteří namítají, že konvenční výklad dává prezidentovi USA díky Commander-in-Chief Clause široké a neomezené vojenské pravomoci, včetně zahajování válek, zřizování vojenských soudů, jmenování a odvolávání důstojníků a uplatňování válečného stavu. Přesto zastánci této interpretace neumějí jasně vymezit, kde moc prezidenta začíná a kde končí.[20] Zde právě vzniká prostor, jak manipulovat se směřováním USA v rámci aliancí jako je NATO pomocí například jmenování loajálních důstojníků a generálů. Na sílu prezidentů odkazuje Billy Agwanda, že právě prezidenti USA využívají své moci v rámci Aliance k silnému vedení, což se ukázalo při intervencích NATO na Balkáně. Dále zmiňuje, že útok vedený Al-Kaidou dne 11.9.2001, kdy prezident USA aktivoval článek 5 Washingtonské smlouvy o kolektivní obraně výrazně přispěl k soudržnosti NATO, jelikož to byl první případ zapojení celé Aliance a opravdovému sdílení kapacit.[21] Víše zmiňované ukazuje, jak právě pravomoc prezidenta USA má klíčovou roli k sjednocení a vedení Aliance jako celku.

[18]Wales Summit Declaration, bod 14, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

[19] Ústava Spojených států amerických, článek dva, druhý odstavec, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://constitutioncenter.org/media/files/constitution.pdf

[20] PRAKASH, Saikrishna B., 2023. Deciphering the Commander-in-Chief Clause" Yale Law Journal, vol. 133, no. 1 (2023), s. 1–418., (online cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://www.yalelawjournal.org/article/deciphering-the-commander-in-chief-clause

[21]AGWANDA, Billy, 2024. American Global Leadership In NATO And Trans-Atlantic Security, Foreign Analysis, (online cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://foreignanalysis.com/american-global-leadership-in-nato-and-trans-atlantic-security/

3. Metodologie

3.1. Obsahová analýza

3.1.1. Tvorba korpusu

Nejprve jsem si určil typ sdělení, které budu v práci využívat, což jsou inaugurační projevy prezidentů, projevy prezidentů a tajemníků na summitech NATO, setkáních prezidentů s generálním tajemníkem a další oficiální vystoupení prezidentů dostupné na webových stránkách Bílého domu. Z těchto textů jsem dále vytvořil korpus, který je omezen právě na inaugurační projevy, oficiální tiskové konference NATO u příležitosti konání summitu a akcí s ním spojených, setkání prezidenta USA s generálním tajemníkem NATO a dalších oficiálních vystoupeních. Časová osa je stanovena je od nástupu Baracka Obamy do úřadu, tedy roku 2009 do roku 2024, kdy ve funkci skončil Joe Biden. Z tohoto výběru tedy vychází, že se v této práci uchyluji k technice záměrného výběru

3.1.2. Kódovací schéma

Tato sdělení jsem si vybral, jelikož jsou oficiální a dostupné v textové formě či video záznamu a měla by reflektovat dlouhodobější postoj Prezidenta, oproti například krátkému tweetu, který není v dnešní době v některých případech dostupný. Časová osa byla vybrána oproti projektu jinak z důvodu, aby v práci byla zahrnuta celá funkční období.

3.1.3. Vymezení proměnných

Na začátku přípravy kódovacího schématu bylo nezbytné vymezit jednotlivé proměnné. Pro mou práci jsem začal s rozdělením textu, kdy jsem jako relevantní vyhodnotil použít vždy celý projev nebo tiskovou konferenci. Dále jsem určil dvě proměnné. První druh proměnných jsem pojmenoval jako určovací, kdy jako první bod určím událost a druhým bodem je rok. Tímto krokem dojde k rozdělení kódovacích jednotek do přehledných skupin, aby bylo možné pozorovat proměnu postojů během jednotlivých časových úseků a příležitostí. Druhý druh proměnných jsem nazval jako analytické, které jsou rozděleny nejprve podle toho, zda se v projevu věnovali aktéři nákladům na zbrojení, zbrojení a dalším tématům, či jinému tématu. Druhou proměnnou je počet zmínek o závazku vynakládání alespoň 2 % HDP na zbrojení, což pomůže s pozorováním, jak se vyvíjel růst nebo pád financování zbrojení členských států NATO. Třetí proměnnou je vyhodnocení, kde jsem si určil následující tři kategorie, podle

kterých budu určovat valenci zmínky o vynakládání financích na zbrojení: 1 pozitivní, 0 neutrální, -1 negativní.

3.2. Kódovací instrukce

3.2.1. Určovací proměnné

První proměnnou je událost, při které projev nebo tisková konference proběhla. Bude to tedy pojmenováno následovně, pokud to byl inaugurační projev bude tato jednotka pojmenována jako „inaugurační projev“, takto to bude u každé události. Druhým rozdělení je rok, čímž se určí časové zařazení události do časové osy.

Tabulka 1: Určovací proměnné

Proměnná	**Popis**	**Hodnoty**
Událost	Druh příležitosti, při níž projev nebo tisková konference proběhla	inaugurační projev; tisková konference po summitu NATO; bilaterální setkání s Generálním tajemníkem NATO; závěrečná tisková konference
Rok	Kalendářní rok, ve kterém projev proběhl	2009, 2010, 2012, … 2024

3.2.2. Analytické proměnné

První analytická proměnná bude sledovat na jaké téma byl projev veden. Tato proměnná tedy může nabývat tří hodnot pojmenovaných následovně: „zbrojení, zbrojení a jiné téma, jiné téma“. Pokud proměnná nabývá hodnoty „zbrojení“ prezident či tajemník se nevěnovali jinému tématu nežli nákladů na zbrojení. Když hodnota je určena jako „zbrojení a jiné téma“ v projevu se aktéři věnovali jak zbrojení, tak i jiným tématům jako například může být politická situace v některé ze členských zemí. Pokud projev spadá do poslední hodnoty určené jako „jiné téma“, tak se v celém projevu ani jeden z představitelů vůbec nezmínil o nákladech na zbrojení.

Druhá proměnná z této kategorie je počet zmínek o vynakládání alespoň 2 % HDP na zbrojení, který bude číselně vyjadřovat kvantitu zmínek během jednotlivých projevů, což je důležité k zodpovězení mě výzkumné otázky ohledně vývoje postojů amerických prezidentů vůči výdajům na zbrojení.

Třetí proměnnou je valence samotných zmínek o vynakládání alespoň 2 % HDP na zbrojení, které je kódováno třemi hodnotami. První je hodnota 1, která značí, že zmínka byla pozitivní, tedy že dochází k nárůstu financování zbrojení. Hodnota 0 značí, že není zmíněna kritika, že je

vynakládáno málo, ale nepadla ani pochvala za nárůst financování. Hodnota -1 značí, že zmínka byla v kritickém kontextu a proběhl apel na navýšení financování zbrojení.

Tabulka 2: Analytické proměnné

Proměnná	**Popis**	**Hodnoty**
Téma projevu	Zda se řečník věnoval nákladům na zbrojení a/nebo dalším tématům	zbrojení; zbrojení a jiné téma; jiné téma
Počet zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení	Celkový počet explicitních odkazů na závazek vynakládat na obranu alespoň 2 % HDP	0, 1, 2, 3, …
Valence zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení	Kvalitativní hodnocení postojů vyjádřených při zmínkách o 2 % HDP	1 = pozitivní (chvála růstu); 0 = neutrální ; -1 = negativní (kritika)

Celá tato metodologie obsahové analýzy vychází z postupu ukázaného M. Varkočkovou (2019, s. 154-163) v kapitole Obsahová analýza v Metodologii výzkumu politiky od V. Beneše a P. Druláka (2019).[22]

4. Analýza postojů prezidenta Baracka Obamy vůči NATO během jeho prvního volebního období

Barack Obama byl poprvé zvolen do svého úřadu 4. listopadu 2008 po vítězstvím nad jeho protivníkem z Republikánské strany Johnem McCainem. Oficiálně se ujal úřadu až 20. ledna 2009, kdy složil slavnostní přísahu ve Washingtonu D. C.

Již v jeho inauguračním projevu se prezident Obama mnohokrát obracel na lid, s tím že je třeba překonat krizi, ve které se celý svět nachází, a že je jedinou cestou ven soudržnost a víra lidí ve změnu, kterou chce nastolit. „Připomeňme si, že dřívější generace čelily fašismu a komunismu

[22] BENEŠ Vít, DRULÁK Petr, VARKOČKOVÁ Martina, 2019. Metodologii výzkumu politiky, kapitola Obsahová analýza M. Varkočkovou (2019, s. 154-163) (online cit. 17. 7. 2024) Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2017/MVZ428/um/um/Jak_zkoumat_politiku_-_recenzni_rizeni.pdf

nejen raketami a tanky, ale i pevným spojenectvím a trvalým přesvědčením.“[23]Z této věty, kterou pronesl během svého projevu se dá vyčíst, že spojenectvím myslel i setrvání v aliancích, které zajistí mír pro jeho občany. V žádné části projevu přímo nejmenoval Severoatlantickou alianci, ale v rámci jeho předešlých výstupů, které zde cituji, se dá usuzovat, že spojenci myslel právě jí, když zmiňoval boj s komunismem a fašismem. Předtím, než byl inaugurován, tak zaslal dopis tehdejšímu Generálnímu tajemníku NATO, Jaap de Hoop Schefferovi, a členům Severoatlantické rady, ve kterém vyzdvihuje důležitost celé Aliance, jakožto klíči k bezpečnosti. Jeho slovy: „Naše národy sdílejí více než jen závazek ke společné bezpečnosti – sdílíme soubor společných demokratických hodnot. To je důvod, proč pouto, které nás spojuje, nelze přetrhnout a proč je NATO jedinečnou aliancí v dějinách světa.“[24] Dále v dopise ještě Barack Obama píše, že je potřeba toto spojenectví ještě více prohlubovat a navzájem se respektovat. Tohoto chce dosáhnout pomocí vzájemného respektu členů aliance a ctít co přinášejí. Také slibuje, že Spojené státy budou nadále ochotné přispívat na společnou obranu s cílem zajistit bezpečí, jak pro USA, tak ostatní země. Jako předposlední bod chci vyzdvihnout jeho větu, kde říká, že NATO má být na co hrdé, ale že je před celým společenstvím ještě mnoho práce například v Afganistánu či jižní Evropě.[25]

Ještě v tom samém roce, kdy proběhla inaugurace se prezident Obama vydal na summit NATO ve Štrasburku, kde se sešli vrcholní představitelé jednotlivých členských zemí Aliance. Tento Summit se nesl v duchu oslav 60 let od podpisu Washingtonské deklarace a nového přijetí Albánie a Chorvatska do Aliance.[26] Na závěr celého summitu byla uspořádána tisková konference, kde Prezident se věnoval tématu, se kterým na tento sjezd přijel, Afghánistánu, kde členové Aliance podporovali USA v boji proti Tálibánu. Obama ve svém projevu opět výrazně zdůraznil, že byť NATO má za sebou úspěchy jako udržení míru a bezpečnosti na Balkáně, tak stále nesmí přestat usilovat o další úspěchy v oblasti budování míru. V tomto kontextu zní i jeho prohlášení: „Amerika nemůže čelit našim globálním výzvám sama; ani Evropa jim nemůže čelit bez Ameriky.“[27] Na toto téma ještě prohlásil, že je potřeba získat více zdrojů a úsilí k dosažení vytýčených cílů v rámci nové strategické koncepce. Když v tomto projevu pronesl,

[23] OBAMA, Barack, 2009. President Barack Obama's Inaugural Address. Obama White House (online, cit. 25. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-Barack-obamas-inaugural-address

[24] OBAMA, Barack, 2009. Letter from President Obama. Obama White House , (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/docu/speech/2009/s090120a.html

[25] OBAMA, Barack, 2009. Letter from President Obama. Obama White House , (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/docu/speech/2009/s090120a.html

[26] SCHEFFER, Jaap de Hoop, 2009. NATO welcomes Albania and Croatia at the Summit, (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52834.htm

[27]OBAMA, Barack, 2009, News Conference By President Obama, 4/04/2009, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/news-conference-president-obama-4042009

že je potřeba získávat více zdrojů, tak tím nebyli myšleny zdroje finanční, ale lidské zdroje Obama chtěl získat co nejvíce vojáků, kteří měli být nasazeni během mise v Afganistánu, která skončila stažením v roce 2021 a následným zpětným převzetím moci Talibanem.

Druhým summitem, kterého se Barack Obama zúčastnil byl Summit NATO v Lisabonu, který se konal 19. a 20. října 2010. Celý summit hodnotil prezident Obama na závěrečné tiskové konferenci. Svou řeč začal tvrzením: „NATO se za více než 60 let své existence osvědčilo jako nejúspěšnější aliance v historii. Brání nezávislost a svobodu svých členů. Vychovalo mladé demokracie a přivítalo je v Evropě, která je celistvá a svobodná.“[28] Čímž opět ukazuje, jakou důvěru v alianci vkládá. Pokračoval slovy, že byť těchto 60 let bylo ne vždy úplně růžovými, a že došlo i na několik krizí kdy členové aliance byli skeptičtí o zachování aliance, tak se v Lisabonu sešli jako silné společenství, které má mnoho možností, jak se rozvíjet a nadále posilovat. Na začátku tohoto sjezdu představitelů jednotlivých států byla stanovena čtyři základní témata, Afganistán, nová strategická koncepce, modernizace konvenčních sil, a jako poslední bylo téma posilování spolupráce aliance s jinými globálními hráči jako je Evropská unie nebo Rusko. U modernizace konvenčních sil se dohodli představitelé, že budou investovat zejména do kompatibility jednotlivých armád, aby byli schopné spolupracovat v rámci aliance. Ale nikde explicitně neapeluje na jednotlivé členy, aby navyšovali své rozpočty. A dalším důležitým bodem modernizace protiraketové obrany. Na téma prohlubování spolupráce s Ruskem se Obama vyjádřil, že je moc rád, že se jeho „přítel a partner prezident Dmitrij Medveděv“[29] zúčastnil Summitu Rady NATO-Rusko. Na tomto jednání se mluvilo zejména o společné „spolupráci v oblasti protiraketové obrany, čímž se ze zdroje dřívějšího napětí stal zdroj potenciální spolupráce proti společné hrozbě“[30].Poslední summit NATO, který proběhl během prvního funkčního období Baracka Obamy, se uskutečnil v Chicagu ve Spojených státech amerických. Obama se den před začátkem summitu sešel s tehdejší Generálním tajemníkem NATO Rasmussenem. Před jejich jednáním se uskutečnila tisková konference, na které předestřeli, o čem se bude rozhodovat na summitu. Z celého projevu je patrné, jak si Obama vážil Rasmussenovy práce, jelikož na úvod své řeči pronesl: „Generální tajemník Rasmussen nastoupil do této funkce v jednom z nejtěžších období, kterým NATO čelilo.

[28] OBAMA, Barack, 2010 Press Conference of the President after NATO Summit (online, cit. 26. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/20/press-conference-president-after-nato-summit

[29] OBAMA, Barack, 2010 Press Conference of the President after NATO Summit (online, cit. 26. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/20/press-conference-president-after-nato-summit

[30] OBAMA, Barack, 2010 Press Conference of the President after NATO Summit (online, cit. 26. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/20/press-conference-president-after-nato-summit

Provedl nás velmi krušnými časy. A myslím, že výsledky tohoto summitu NATO jsou odrazem jeho mimořádného vedení.“[31] Dále pak Obama zmínil, že hlavními tématy jednání vrcholných představitelů bude „nejen ratifikace plánu dalšího postupu v Afghánistánu, ale budeme také hovořit o pokroku, kterého jsme dosáhli v rozšiřování obranných schopností NATO – zajištění toho, aby každý člen NATO měl podíl a byl zapojen a integrován do našeho společného obranného úsilí.“[32] Druhý den proběhlo setkání samotné a prezident Obama ho shrnul na závěrečné tiskové konferenci. Po úvodních zdvořilostních frázích začal projevem své náklonosti k alianci slovy: „NATO je již téměř 65 let základem společné bezpečnosti, svobody a prosperity. Nejenže vydrželo. Rozvíjí se, protože naše národy jsou silnější, když držíme pohromadě.“[33] Pokračoval: „Jednou z hlavních zahraničněpolitických priorit mého prezidenství, bylo posílit naše spojenectví po celém světě, tedy včetně NATO, a přesně to jsme udělali.“ [34] Toto prohlášení opět ukazuje, jak mu na spojenectví záleží, a že jeho slova v úřadu nebyla prázdná, ale myslel je vážně. Na toto tvrzení chci navázat, že jediným odkazem na navýšení financování do sktruktur NATO bylo na tomto summitu pouze jeho prohlášení, že: „Před dvěma lety jsme v Lisabonu přijali opatření v několika oblastech, které jsou pro budoucnost naší aliance zásadní, a zavázali jsme se, že v Chicagu učiníme více. V posledních dvou dnech jsme to splnili.“ Ani zde ale konkrétně nezmiňoval dvou procentní náklady z HDP na obranu, ale pouze se odkazoval na výsledky Lisabonské konference, kde se vrcholní představitelé dohodli na nutnosti modernizace konvenčních sil, jak zmiňuji výše. V druhé polovině svého projevu se zabýval aktuálním vývojem v Afganistánu a předestřel plán stahování vojáků a předávání moci Afgánským silám. Svou řeč uzavřel konečným hodnocením: „Myslím, že hlavní je, že z Chicaga odjíždíme s aliancí NATO, která je silnější, schopnější a připravenější na budoucnost. V důsledku toho je každý z našich národů – včetně Spojených států – bezpečnější a máme silnější pozici pro prosazování bezpečnosti, prosperity a svobody, o které usilujeme na celém světě.“

Během jeho prvního volebního období nebyly pozorovatelné, viz tabulka, prezidentovy apely, aby se zvýšily výdaje, respektive dodržel závazek 2 % HDP na zbrojení jednotlivých členských

[31] OBAMA, Barack, 2012. Remarks by President Obama and NATO Secretary General Rasmussen Before Bilateral Meeting (online, cit. 26. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/20/remarks-president-obama-and-nato-secretary-general-rasmussen-bilateral-m

[32] OBAMA, Barack, 2012. Remarks by President Obama and NATO Secretary General Rasmussen Before Bilateral Meeting (online, cit. 26. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/20/remarks-president-obama-and-nato-secretary-general-rasmussen-bilateral-m

[33] OBAMA, Barack, 2012. Remarks by the President at NATO Press Conference (online, cit. 27. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/21/remarks-president-nato-press-conference

[34] OBAMA, Barack, 2012. Remarks by the President at NATO Press Conference (online, cit. 27. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/21/remarks-president-nato-press-conference

zemí Aliance. Což kritizuje i článek v 88. vydání International Affairs35, kde je zmíněna kritika, že Obama nezvládl donutit Evropské spojence, aby navyšovali své obranné rozpočty. Taktéž Obamova administrativa nijak nenavyšovala své výdaje, pouze pokračovala v stagnujícím trendu výdajů na obranu, který určila administrativa předchozího prezidenta USA.

Tabulka 3: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení

Událost	**Rok**	**Téma projevu**	**Počet zmínek o 2 % HDP**	**Valence zmínek (1/0/–1)**
Inaugurační projev Baracka Obamy	2009	jiné téma	0	-
Dopis prezidenta Obamy členům Severoatlantické rady	2009	jiné téma	0	-
Tisková konference	2009	zbrojení a jiné téma	0	-
Tisková konference po summitu NATO	2010	zbrojení a jiné téma	0	-
Bilaterální jednání prezidenta Obamy s Rasmussenem	2012	zbrojení a jiné téma	0	-
NATO Press Conference	2012	zbrojení a jiné téma	0	-

[35]HALLAMS Ellen, SCHREER Benjamin, International Affairs, Volume 88, Issue 2, March 2012, Pages 313–327, (online, cit. 28. 4. 2023). Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2012.01073.x

5. Analýza postojů prezidenta Baracka Obamy vůči NATO během jeho druhého volebního období

Své druhé volební období zahájil 21. ledna 2013. Opět v této části chci začít slovy z jeho inaugurační řeči, kde mluvil o tom, že právě nyní končí období války a obnovení ekonomiky započalo.[36] Čímž chtěl motivovat své krajany k soudržnosti a podpoře růstu ekonomiky USA po vleklé ekonomické krizi. Koncem období války bylo postupné ukončování útočné kampaně v Afganistánu, kde se mise převrátila do udržovací fáze, kde měli vojáci USA za úkol spíše dohlížet a trénovat síly Afgánců.[37] Dále jsem si vybral jako jeho druhé důležité prohlášení pro mou práci, že: „Amerika zůstane kotvou silných spojenectví ve všech koutech světa. A obnovíme instituce, které rozšiřují naši schopnost zvládat krize v zahraničí, neboť nikdo nemá větší zájem na mírovém světě než jeho nejmocnější země.“ [38] Hlavní je zejména první část, kdy naprosto otevřeně slibuje, že Amerika zůstane věrná svým spojencům, což předtím například také sliboval na Summitu NATO v Chicagu. Ze zbytku tvrzení se dá vypozorovat, že si Barack Obama byl jasně vědom své pozice světového lídra a nepřipouštěl, žádnou jinou možnost, jelikož zde oproti prvnímu svému projevu nezmínil žádnou jinou konkrétní velmoc.
V roce 2013 se nekonal summit NATO, ale prezident Obama i tak měl možnost hovořit s generálním tajemníkem NATO při bilaterálním setkáním ve Washigtonu. Během tohoto setkání hovořili zejména o naplnění postupu, který byl stanoven na summitu v Chicagu. Zejména se tedy bavili o naplnění slibu předat misi v Afganistánu do rukou jeho obyvatel a jejich bezpečnostních složek. Dále pokračovali v rozhovoru na téma, jak nadále posilovat a zvětšovat kapacity Aliance. Obamovými slovy: „Diskutovali jsme také o důležitosti dalšího zlepšování obranných schopností NATO v novém světě s novými hrozbami. A Anders (generální tajemník NATO, pozn. autora) se ujal vedení rozhovorů se všemi členy NATO o tom, jak začít budovat větší a větší kapacity a jejich integraci, která vyžaduje sdílení

[36] OBAMA, Barack, 2013. Inaugural Address by President Barack Obama. The White House: President Barack Obama (online, cit. 28. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-addresspresident-barack-obama
[37] OBAMA, Barack, 2013. Poznámky prezidenta Obamy a generálního tajemníka NATO Anderse Fogha Rasmussena po jejich bilaterálním setkání (online, cit. 28. 4 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_100973.htm
[38] OBAMA, Barack, 2013. Inaugural Address by President Barack Obama. The White House: President Barack Obama (online, cit. 28. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-addresspresident-barack-obama

odpovědnosti ze strany všech členů NATO.“[39] A také se dohodli, že generální tajemník určí místo konání summitu NATO v roce 2014. Ve zbytku svého projevu ještě několikrát pochválil generálního tajemníka Rasmussena za jeho kvalitní práci pro celou Alianci a uzavřel slovy, že se těší na jejich další budoucí spolupráci.

Pro pozorování změny trendu jak financování, tak celkových postojů vůči bezpečnostním hrozbám byl naprosto zásadní rok 2014, kdy započala aktivita Ruska okolo Ukrajiny a byl anektován poloostrov Krym nebo sestřelen let MH17 proruskými separatisty v Doněcké oblasti. Také takzvaný Islámský stát započal svou aktivitu na Středním východě. Tyto události nastartovali sled událostí, které způsobily obrat v trendu financování národních armád a tím pádem i NATO. Tento rok se konala i naplánovaná konference členských států NATO tentokrát ve Velké Británii.

Po roční pauze opět sešli vrcholní představitelé NATO, tentokrát ve Velké Británii a hostitelem byl premiér David Cameron. Oproti minulým zahájením, kdy Obama opakovaně začínal mluvit pozitivně, že NATO je bezpečnostním pilířem a zajišťuje mír v Evropě. Tentokrát po tradičním poděkováním organizátoru ihned začal rekapitulovat tehdejší situaci. Označil ji „časem přechodu a časem zkoušek zároveň“.[40] Takto tehdejší situaci označil zejména kvůli končící misi v Afganistánu, to jest vysvětlení termínu „čas přechodu“, a kvůli probíhající agresi Ruska vůči Ukrajině a aktivitě Islámského státu na Středním východě, to jest vysvětlení termínu „čas zkoušek“. Nejprve v projevu zdůraznil existenci článku 5 Severoatlantické smlouvy a s tím spojenou připravenost Aliance čelit případnému útoku. Tuto první část projevu zakončil větou, kde slibuje věrnost spojencům: „A tady ve Walesu jsme nenechali nikoho na pochybách – budeme bránit každého spojence.“[41] Ve druhé části projevu řekl, že se s ostatními představiteli dohodli na zachování mísí, které dohlíží na vzdušný prostor nad Baltským mořem a které dohlíží na vody Černého moře. Dalším představeným výsledkem Summitu bylo, že dodrží slib daru ve výši jedné miliardy amerických dolarů na modernizaci jednotek NATO. Ve čtvrtém bodě se po dlouhé době vrací k tématu celkového financování NATO a otázce vynakládání alespoň 2 % HDP na obranu, ale závěrům této otázky jsem se již věnoval v odstavci věnujícímu se právě této problematice. Z této konference také měl vzejít závěr, že „jsme také vyslali Rusku

[39] OBAMA, Barack, 2013. Poznámky prezidenta Obamy a generálního tajemníka NATO Anderse Fogha Rasmussena po jejich bilaterálním setkání (online, cit. 28. 4 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_100973.htm

[40] OBAMA, Barack, 2014. Remarks by President Obama at NATO Summit Press Conference (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/09/05/remarks-president-obama-nato-summit-press-conference

[41] OBAMA, Barack, 2014. Remarks by President Obama at NATO Summit Press Conference (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/09/05/remarks-president-obama-nato-summit-press-conference

jasný signál, že naše činy mají své důsledky. Spojené státy a Evropa dnes dokončují opatření k prohloubení a rozšíření našich sankcí v ruském finančním, energetickém a obranném sektoru".[42] Což na jednu stranu pravda je, ale z druhé strany, co již Barack Obama neřekl, že NATO, dle oficiálních závěrů Summitu z Walesu NATO chce i nadále udržovat vztahy s Ruskem. Bod 22 těchto závěrů zní: „Nadále věříme, že partnerství mezi NATO a Ruskem založené na dodržování mezinárodního práva by mělo strategickou hodnotu. Nadále usilujeme o spolupráci a konstruktivní vztahy s Ruskem… v Evropě, kde si každá země svobodně volí svou budoucnost."[43] Opět jak je pro prezidenta Obamu obvyklé, tak skončil svůj projev slibem. Tentokrát řekl, že se členi Aliance budou i nadále dělat vše, co je nezbytné k zajištění společné obrany a k ochraně občanů členských států.

Rok 2015 začal pro Baracka Obamu tradičním přednesem Zprávy o stavu Unie. Oproti jiným rokům, kdy ani jednou konkrétně nezmínil NATO, to tentokrát udělal ve spojitosti s proběhlou Ruskou agresí vůči Ukrajině.[44] Tento rok se nekonal Summit NATO, takže se konalo bilaterární setká prezidenta Obamy s Jensem Stoltenbergem, jakožto novým Generálním tajemníkem Severoatlantické aliance, který se této funkce ujal po Summitu, který se konal v září 2014. Obama se nejprve vyjádřil, že je velmi potěšen tím, že právě Jens Stoltenberg je tím, kdo stojí v čele NATO. Dále se opět vyjádřil, že „NATO je základem nejen transatlantické bezpečnosti, ale v mnoha ohledech i základem globální bezpečnosti."[45] Dále se v tomto projevu kladně vyjádřil, že je potěšen tím, že mu Stoltenberg potvrdil, že nejen USA, ale i další země začínají vynakládat větší částky na společnou obranu. Na závěr opět zopakoval, že je třeba, aby NATO jakožto největší a nejsilnější aliance v historii, dohlíželo na to, aby každá jednotlivá země nadále zajišťovala další zdroje. Což je jemná narážka, že sice Prezident je rád, že některé státy začaly vynakládat více prostředků na obranu, ale stále jsou státy, které toto nedělají.[46]

Následující rok se konal sjezd vrcholných představitelů NATO, tentokrát v hlavním městě Polska Varšavě. Zde svůj projev Barack Obama nejprve věnoval dění v USA a až posléze začal

[42] OBAMA, Barack, 2014. Remarks by President Obama at NATO Summit Press Conference (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/09/05/remarks-president-obama-nato-summit-press-conference

[43] Wales Summit Declaration, bod 22 (online, cit. 30. 4. 2023) Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

[44] OBAMA, Barack, 2015. Remarks by the President in State of the Union Address | January 20, 2015 (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: (https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/01/20/remarks-president-state-union-address-january-20-2015)

[45] OBAMA, Barack, 2015. Remarks by President Obama and NATO Secretary General Jens Stoltenberg after Bilateral Meeting (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/05/26/remarks-president-obama-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-afte

[46] Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2022) (online cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/3/pdf/230321-def-exp-2022-en.pdf, graf 3

mluvit o výsledcích Summitu. Část věnovanou NATO začal výčtem aktuálních událostí, které se týkali členů Aliance. Jmenoval útoky na Islámský stát, Ruskou agresi na Ukrajině, uprchlickou krizi v Evropě a jako poslední jmenoval referendum o výstupu Velké Británie z Evropské unie. Právě výčet těchto všech okolností využil k tomu, aby ujistil své partnery v Alianci, že Spojené státy budou neustále věrné dostát svým závazkům, týkající se společné obrany. V ujišťování, že Spojené státy jsou ochotny se za Evropu postavit pokračoval i dále v projevu: „A má pointa je následující: Evropa se může na Spojené státy spolehnout v časech zlých i dobrých – vždy.“[47] Poté se věnoval pomoci Ukrajině a vývoji bojů s Islámským státem a v Afganistánu. Důležitějším bodem jeho projevu pro tuto práci je ale jeho vyjádření ohledně financování Aliance, tomu věnoval také po delší době větší pozornost. „A konečně po mnoha letech NATO zastavilo kolektivní pokles výdajů na obranu.“[48] Touto větou začal právě část věnovanou financování. Poté bilancuje, že během posledních dvou let členové Aliance zastavili hromadný pokles investic do obrany a nastolili opačný trend. Obama následně ve své řeči pronesl: „Zvláště chci pochválit naše přátele ve Velké Británii, Polsku, Řecku a Estonsku, kteří společně se Spojenými státy vynakládají na naši společnou obranu plný podíl ve výši nejméně 2 % HDP.“[49] Po této chvále, ale přišel opětovný návrat do reality, kdy připomněl, že ti, co umí matematiku, tak si lehce spočítají, že většina států tohoto cíle stanoveného ve Walesu stále nedosahuje. Tuto část projevu skončil motivací, že se k tomuto cíli musí všichni členové Aliance dostat, aby se dosáhlo požadovaných kapacit Aliance a aby byla schopna čelit případným hrozbám. Úplným závěrem prezident Barack Obama upozornil na to, že to byl jeho poslední Summit NATO, kterého se zúčastnil jako Prezident Spojených států amerických a dovolil si vynést sebehodnocení, které znělo následovně: „Jednou z mých hlavních zahraničněpolitických priorit bylo po celou dobu mého působení v úřadu posilovat naše spojenectví, zejména s NATO. A když se zamýšlím nad uplynulými osmi lety – jak nad pokrokem, tak nad problémy – mohu s jistotou říci, že jsme tento slib splnili.“ [50] Z celé této

[47] OBAMA, Barack, 2016. Press Conference by President Obama after NATO Summit (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/09/press-conference-president-obama-after-nato-summit

[48] OBAMA, Barack, 2016. Press Conference by President Obama after NATO Summit (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/09/press-conference-president-obama-after-nato-summit

[49] OBAMA, Barack, 2016. Press Conference by President Obama after NATO Summit (online, cit. 30. 4 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/09/press-conference-president-obama-after-nato-summit

[50] OBAMA, Barack, 2016. Press Conference by President Obama after NATO Summit (online, cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/09/press-conference-president-obama-after-nato-summit

sebereflexe můžeme pozorovat, že Barack Obama zůstal naprosto konzistentní a stál si za tím co řekl na začátku druhého volebního období ve své inaugurační řeči.

Jak je zřetelně vyčísleno v tabulce níže, tak Barack Obama během druhého volebního období, začal vlivem okolností mluvit více o nutnosti dodržování vynakládání alespoň 2 % HDP na obranu. Konkrétně se se Prezident k danému tématu v mnou definovaných projevech vyjádřil celkem 4x, což je o 4 zmínky více nežli v prvním volebním období. Z výsledků je zřejmé, že jeho apely se začali objevovat, až po začátku Ruské agrese vůči Ukrajině v roce 2014. Jak to popsala Kathleen J. McInnis a Daniel P. Fata ve svém článku, From Burden Sharing to Responsibility Sharing, nelegální anexe Krymu Ruskem v roce 2014 zafungovala jako budíček (wake-up call) pro představitele NATO.[51] Nebo dříve také Kristīne Rudzīte-Stejskala označila rok 2014 za zlomový v kontextu vynakládání 2 procent HDP na obranu, ve svém článku Addressing the Burden-Sharing Challenge.[52]

Tabulka 4: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení

Událost	**Rok**	**Téma projevu**	**Počet zmínek o 2 % HDP**	**Valence zmínek (1/0/–1)**
Inaugurační projev Baracka Obamy	2013	jiné téma	0	0
Projev Prezidenta Baracka Obamy na National Defense University	2013	jiné téma	0	0
Společné vystoupení prezidenta Obamy a generálního tajemníka NATO Andersa F. Rasmussena	2013	zbrojení a jiné téma	0	0
Tisková konference po summitu NATO	2014	zbrojení a jiné téma	1	0
Projev Prezidenta v Senátu ke stavu Unie	2015	jiné téma	0	0
Společné vystoupení prezidenta Obamy a generálního tajemníka NATO Jens Stoltenberga	2015	zbrojení a jiné téma	1	0

[51] MCINNIS, Kathleen J., FATA, Daniel P. "From Burden Sharing to Responsibility Sharing." Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2023. (online cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/resrep50628.

[52] RUDZITE-STEJSKALA, Kristīne. *Addressing the Burden-Sharing Challenge*. International Centre for Defence and Security (ICDS), 2021. *JSTOR*, (online cit. 29. 7. 2025). Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/resrep54295.

Událost	Rok	Téma projevu	Počet zmínek o 2 % HDP	Valence zmínek (1/0/–1)
Tisková konference prezidenta Obamy po summitu NATO	2016	Zbrojení a jiné téma	2	1, -1

6. Postoj prezidenta Donalda Trumpa vůči NATO

Donald Trump se ujal svého úřadu po volbách konaných v roce 2016. Jeho protikandidátem byl tehdejší zástupkyně Demokratické strany Hillary Clinton. Oficiálně se stal Prezidentem Spojených států amerických 20. ledna 2017, kdy byl uveden do funkce během slavnostní inaugurace před Kapitolem.

Ve své inaugurační řeči Donald Trump ani jednou nezmínil žádného spojence kterého mají Spojené státy vrámci Euro – Atlantické spolupráce. Jediné, co na téma spojenectví pronesl bylo, že je potřeba posílit stará spojenectví a vytvořit nová, aby byl radikální islámský terorismus vymýcen z povrchu zemského. Dalším bodem jeho řeči bylo, že základním bodem jeho politik bude naprostá oddanost Spojeným státům americkým.[53] Zde můžeme pozorovat shodu s jeho předchůdcem, který ihned na začátku svého mandátu také říkal, že jeho cílem bude posílit aktuální spojenectví, ale již tolik nekladl důraz na vlastenectví.

Nejprve, než se Donald Trump zúčastnil zasedání vrcholných představitelů členských států NATO na Summitu v Belgii, se sešel s Generálním tajemníkem NATO Jensem Stoltenbergem v Bílém domě. Na začátek tiskové konference, která se konala po jejich jednání, Trump pochválil svého ministra zahraničí za práci, kterou odvádí pro posílení NATO. Stejně jako svůj předchůdce ve své řeči neopomněl zmínit, že NATO je pilířem bezpečnosti, který již 68 let zajišťuje kolektivní obranu, která je dle něj vždy na prvním místě. Dále se pak vyjadřoval k tomu, co se dělo v Sýrii, a že je rád za podporu, kterou mu spojenci z NATO poskytli v odsouzení činů prezidenta Asada. Dalším bodem bylo hodnocení přístupu k financování NATO. Zde byl Trump dosti kritický, když řekl, že „musíme také zajistit, aby členové NATO plnili své finanční závazky a platili, co dluží“[54]. Podotkl, že stále mnoho partnerů z Aliance nedostává svým závazkům v oblasti výdajů na obranu, a že se s Generálním tajemníkem shodli,

[53] TRUMP, Donald, 2017, The Inaugural Address (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/

[54] TRUMP, Donald, 2017, Joint press konference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of the United States, Donald Trump (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_143135.htm

že pokud partneři začnou vynakládat svůj spravedlivý podíl, tak budou všichni mnohem lépe zabezpečeni a partnerství bude mnohem silnější. Zároveň také si neodpustil poznámku, že státy, co nevynakládají požadované finance se spoléhají na dorovnání této rozpočtové mezery Spojenými státy.[55] Tento postoj naprosto koresponduje s jeho prohlášením v inauguračním projevu, že se bude snažit bránit Spojené státy americké a jejich občany, jelikož nechce, aby USA na členství v Alianci zbytečně tratili peníze a vyživovali ostatní. Svou řeč ukončil tím, že rád uvítal Generálního tajemníka a že „potvrdit náš závazek k tomuto spojenectví a k trvalým hodnotám, které hrdě – myslím velmi hrdě – sdílíme."[56]

Dne 25. května 2017 skončilo setkání čelních představitelů NATO, které se konalo u příležitosti otevření nového sídla Severoatlantické aliance v Bruselu. Donald Trump, neměl klasickou tiskovou konferenci po samotném zasedání, ale pronesl svou řeč, když představitelé států NATO odhalovali památník Berlínské zdi a událostem z 11. září 2001. Na začátek své řeči zmínil, že je poctěn být na stejném místě se členy aliance, která zvyšuje bezpečnost a mír po celém světě. Dále se vyjadřoval k teroristickým útokům, které se staly v Manchesteru a zároveň tématicky v ohledu na charakter sešlosti upozornil, že po útocích 11. září došlo poprvé v historii k aktivaci článku 5 Severoatlantické smlouvy o kolektivní obraně. Během své řeči opět narazil na téma vynakládání prostředků na obranu. Začal vyjmenováním bezpečnostních hrozeb, kterým aliance čelila a použil je jako svůj argument, že členové aliance musí začít vynakládat, alespoň ta 2 % HDP na obranu. Svou kritiku pokračoval: „Členové NATO musí konečně přispět svým spravedlivým dílem a plnit své finanční závazky, ale 23 z 28 členských zemí stále neplatí to, co by měly"[57] Poté vyslal vzkaz spíše do USA, kdy prohlásil: „To není vůči občanům a daňovým poplatníkům Spojených států spravedlivé."[58] Dále ve svém projevu zmínil teorii, že pokud by členské státy dodržely tento závazek, tak by v Alianci kolovalo o 119 miliard dolarů více a také uvedl, že za posledních 8 let vydaly Spojené státy více peněz na obranu než všechny členské státy dohromady. Navázal, že je tedy potřeba dohnat mnoho zameškaných let, které

[55] TRUMP, Donald, 2017, Joint press konference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of the United States, Donald Trump (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_143135.htm

[56] TRUMP, Donald, 2017, Joint press konference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of the United States, Donald Trump (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_143135.htm

[57] TRUMP, Donald, 2017, Remarks at the Dedication Ceremony for the Berlin Wall Memorial and the 9/11 and Article 5 Memorial in Brussels, Belgium. (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201700359/pdf/DCPD-201700359.pdf

[58] TRUMP, Donald, 2017, Remarks at the Dedication Ceremony for the Berlin Wall Memorial and the 9/11 and Article 5 Memorial in Brussels, Belgium. (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201700359/pdf/DCPD-201700359.pdf

aliance byla podfinancována. „Pokud by země NATO přispívaly v plné výši a v plném rozsahu, pak by NATO bylo ještě silnější než dnes, zejména před hrozbou terorismu.“[59] Touto úvahou ukončil část svého projevu, kde se věnoval otázce financování. Celou svou řeč zakončil větou, že mu bylo ctí zúčastnit se této události.

Další akcí Severoatlantické aliance, které se prezident Donald Trump zúčastnil, byl dvoudenní Summit NATO 2018, který se konal v Bruselu. Zde Donald Trump vystoupil se silným projev opět týkajícím se financování aliance. Již první den znepokojil evropské lídry, když prohlásil bez kontextu, že chce navýšit závazek z nynějších 2 % HDP na 4 % HDP.[60] Explicitně kritizoval zejména Německo, jelikož mu vytýkal zejména, to že platí Rusku miliardy dolarů za zemní plyn, ale do NATO přispívá málo a chce po USA peníze na obranu. Pro pozorování Trumpových postojů byla z mého hlediska podstatná pracovní snídaně, které se zúčastnil Donald Trump a Jens Stoltenberg. Na první otázku, s jakým poselstvím tam jde odpověděl: „Máme velmi dobré vztahy. Díky mně získali za poslední rok asi 40 miliard dolarů. Takže si myslím, že generální tajemník má Trumpa rád. Možná je jediný, ale to mi nevadí.“[61] Generální tajemník na toto vyjádření nijak přímo nereagoval a pouze diplomaticky, že jak prezident poznamenal, tak členové aliance investovali do obrany opravdu více než tomu bylo v minulosti. I přes pozici, kterou Trump zaujal na začátku konference, tak na konci vyjádřil naprostou podporu Stoltenbergovi slovy: „Na tomto problému velmi tvrdě pracoval. Rozumí mu lépe než kdokoli jiný.“[62] Během samotné snídaně se odehrál již zmíněný rozhovor o Německu, ale nejprve začali řešit financování. Na úvod dostal otázku, kdo by konkrétně měl vynakládat více peněz na obranu. Odpověděl: „Stačí se podívat na graf. Podívejte se na graf. Je veřejný.“[63] Viz graf v kapitole Vývoj plnění směrnice určující výdaje na obranu. A u tohoto zůstal a nejmenoval žádnou zemi, která by měla vynakládat více a pouze pokračoval ve svém vlasteneckém postoji

[59] TRUMP, Donald, 2017, Remarks at the Dedication Ceremony for the Berlin Wall Memorial and the 9/11 and Article 5 Memorial in Brussels, Belgium. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201700359/pdf/DCPD-201700359.pdf

[60]MAC ASKILL Ewen, CRERAR Pippa, 2018, Donald Trump tells Nato allies to spend 4% of GDP on defence. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://www.theguardian.com/world/2018/jul/11/donald-trump-tells-nato-allies-to-spend-4-of-gdp-on-defence

[61] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg Upon Arriving at Bilateral Breakfast. . (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-upon-arriving-bilateral-breakfast/

[62] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg Upon Arriving at Bilateral Breakfast. . (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-upon-arriving-bilateral-breakfast/

[63] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at Bilateral Breakfast. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-bilateral-breakfast/

vůči USA, když říkal, že je mnoho zemí, které dlouhodobě žili na dluh a spoléhali se na USA. Poté kritizoval své předchůdce a zároveň pochválil svou práci, když řekl: „Trvalo to po mnoho prezidentů. Ale žádný jiný prezident s tím nepřišel tak jako já.“[64] V této části své řeči neopomenul ani opět vyjádřit svou důvěru tajemníku Stoltenbergovi, jelikož to řekl třikrát ve třech po sobě jdoucích větách. Po tomto si vzal slovo Jens Stoltenberg, který též vyjádřil svou náklonost Trumpovi. Dále chci vyzdvihnout jeden dotaz, který přišel od médií na Trumpa. „Jaké budou důsledky, pokud nebudou utrácet více, pane prezidente?“[65] Na toto odpověděl sebevědomě „Mám velkou důvěru, že budou utrácet více peněz, jak by měli.“[66] Nyní se již posuneme na tiskovou konferenci na konec Summitu. Svou řeč otevřel slovy, že to byly skvělé dva dny plné úspěchů. Opět kladl velký důraz na finance, tak jak to dělal i během své předešlé návštěvy v Bruselu. Hovořil, že předešlí prezidenti jezdili na tyto Summity hovořit o výdajích, ale že on je jiný, že on přijel naopak získávat peníze. A to se mu dle jeho slov povedlo. Také řekl: „Závazek Spojených států vůči NATO je velmi silný, zůstává velmi silným, ale především proto, že všichni – jejich duch, množství peněz, které jsou ochotni vynaložit, další peníze, které budou vynakládat, byly opravdu, opravdu úžasné.“ Toto tvrzení vzniklo na základě dohod, které proběhli během samotných jednání vrcholných představitelů členských států aliance. Jelikož sám Trump v odpovědi na jednu otázku odpověděl: „Včera jsem jim dal vědět, že jsem krajně nespokojen s tím, co se děje, a oni podstatně zvýšili své závazky, jo.“[67] Svou odpověď dokončil „A nyní jsme velmi šťastní a máme velmi, velmi silné NATO, mnohem silnější než před dvěma dny.“[68] Též během svého vystoupení mnohokrát zmínil hranici 2 procent. Ve většině zmínek hovořil o tom, že je nyní stěžejní se zaměřit na naplnění tohoto závazku, ale že tím se rozhodně nesmí skončit, jelikož bude potřeba mnohem více financí do budoucnosti.[69]

[64] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at Bilateral Breakfast. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-bilateral-breakfast/
[65] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at Bilateral Breakfast. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-bilateral-breakfast/
[66] TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at Bilateral Breakfast. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-bilateral-breakfast/
[67] TRUMP, Donald, 2018, REMARKS BY PRESIDENT TRUMP AT PRESS CONFERENCE NATO SUMMIT BRUSSELS. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://nato.usmission.gov/july-12-2018-remarks-by-president-trump-at-press-conference-after-2018-nato-summit-in-brussels/
[68] TRUMP, Donald, 2018, REMARKS BY PRESIDENT TRUMP AT PRESS CONFERENCE NATO SUMMIT BRUSSELS. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://nato.usmission.gov/july-12-2018-remarks-by-president-trump-at-press-conference-after-2018-nato-summit-in-brussels/
[69] TRUMP, Donald, 2018, REMARKS BY PRESIDENT TRUMP AT PRESS CONFERENCE NATO SUMMIT BRUSSELS. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://nato.usmission.gov/july-12-2018-remarks-by-president-trump-at-press-conference-after-2018-nato-summit-in-brussels/

Předtím, než se konal výroční sjezd lídrů členských států NATO v Londýně, tak se potkal Donald Trump s Generálním tajemníkem NATO Jensem Stoltenbergem, kterému byl právě v roce 2019 prodlouženo funkční období. Po konci tohoto setkání se konala tradiční tisková konference, kdy opět Prezident složil poklony svému protějšku, kdy říkal, že si myslí, že odvádí skvělou práci a je jeho velkým fanouškem. Navázal slovy, že se jim podařilo donutit členy aliance k zvýšením svých obranných výdajů, a to konkrétně o 130 miliard dolarů.[70] Na druhou stranu kritizoval Německo, že vynakládá pouze něco přes 1 % na zbrojení ze svého HDP. Ve svém projevu pokračoval v hodnocení, že posledních dvacet let finance vynakládané na obranu klesaly. „Když se podíváte na graf, bylo to jako horská dráha dolů, nic nahoru. A to trvalo dlouho. Kdybyste takhle pokračovali, neměli byste NATO.“[71] Druhý den se konal pracovní oběd všech vrcholných představitelů NATO, kde prezident opět sumarizoval, kolik členů NATO dosahuje na tíženou hranici výdajů na zbrojení. Zde o tomto závazku mluví pozitivně, kde se zaměřuje na 8 států. Které tuto hranici splnili a dodává, že by se tato hranice v budoucnu měla posunout na hodnotu okolo 3-4 %.[72] Již na této schůzce řekl Prezident Donald Trump, že se nezúčastní žádné tiskové konference, která se měla věnovat závěrům proběhlého sjezdu. Sice naplánovaná byla, ale Prezident ji zrušil se slovy, že již za dva dny, co strávil v Londýně toho již řekl mnoho a raději poletí do Washingtonu, dle serveru Politico.[73]

V roce 2020, tedy v roce, kdy se konaly volby nového prezidenta USA se Donald Trump nezúčastnil žádného oficiálního setkání a ani neměl žádné signifikantní prohlášení vůči Severoatlantické alianci, které by bylo možné v rámci metodologie dohledat.

Z celého působení Donalda Trumpa v úřadu můžeme pozorovat výrazné navýšení výskytů zmínek o vynakládání 2 % na zbrojení. Oproti svému předchůdci jeho apely byli pozorovány, již od prvních schůzek s představiteli NATO, kde se tomuto tématu, až na schůzku před pracovní snídaní s Jensem Stoltenbergem, věnoval pokaždé. Tato četnost zmínek se odrážela v její valenci, kdy z čistě negativního postoje se na závěr jeho volebního obdob objevili i pozitivní zmínky, že členové NATO pochopili, že se nesmí spoléhat pouze na USA a začali vynakládat

[70] TRUMP, Donald, 2019, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Stoltenberg After 1:1 Meeting. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-stoltenberg-11-meeting-london-united-kingdom/

[71] TRUMP, Donald, 2019, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Stoltenberg After 1:1 Meeting. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-stoltenberg-11-meeting-london-united-kingdom/

[72] TRUMP, Donald, 2019, Remarks: Donald Trump Holds a Working Lunch With Members of NATO - December 4, 2019 (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-remarks-working-lunch-nato-summit-london-december-4-2019/

[73] OPRYSKO, Caitlin, 2019, Trump abruptly cancels NATO news conference after tense exchanges with world leaders. (online, cit. 24. 7. 2025). Dostupné z: https://www.politico.com/news/2019/12/04/trump-abruptly-cancels-nato-news-conference-after-tense-exchanges-with-world-leaders-075220

dostatek prostředků, aby dostáli závazku z Walesu. K tomuto tvrzení se přiklání i autoři článku Trump's foreign policy and NATO: Exit and voice, James Sperling a Mark Webber. Ti napsali, že Trumpův přístup byl přímočarý, ve smyslu donutit spojence vynakládat více na zbrojení, což koresponduje s jeho transakcionistickým přístupem, který charakterizuje většinu jeho zahraniční politiky.[74] Což naprosto koresponduje s navýšeným počtem zmínek. Druhým pozorovaným konzistentním postojem Trumpa vůči NATO byl jeho velmi kladný vztah ke Generálnímu tajemníkovi NATO Jensi Stoltenbergovi, o kterém vždy mluvil velmi pozitivně. Ve smyslu, že je schopný a plní svou práci skvěle. Což je popsáno i v článku od Leonarda Augusta Schuette, Why NATO survived Trump: the neglected role of Secretary – General Stoltenberg, kde je popsáno, že právě tajemník sehrál jednu z klíčových rolí, tím že využil strategickou diplomacii, lichotky a procedurální pravomoci, aby ovlivnil Trumpovo vnímání a rozhodnutí.[75]

Tabulka 5: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení

Událost	**Rok**	**Téma projevu**	**Počet zmínek o 2 % HDP**	**Valence zmínek (1/0/–1)**
Inaugurační projev Donalda Trumpa	2017	jiné téma	0	0
Setkání Donalda Trumpa s Jensem Stoltenbergem v Bílém Domě	2017	zbrojení a jiné téma	3	-1
Projev při slavnostním odhalení památníku berlínské zdi a památníku 11. září a článku 5	2017	zbrojení a jiné téma	3	-1
Setkání prezidenta USA s generálním tajemníkem NATO před pracovní snídaní	2018	zbrojení	0	0
Setkání prezidenta USA s generálním tajemníkem NATO během pracovní snídaní	2018	jiné téma	2	-1
Tisková konference po summitu NATO v Bruselu	2018	zbrojení a jiné téma	11	-1 (9),0,1

[74] SPERLING J., WEBBER M., 2019, Trump's foreign policy and NATO: Exit and voice. *Review of International Studies*. 2019;45(3):511-526. (online, cit. 28.7.2025). Dostupné z: doi:10.1017/S0260210519000123

[75] SCHUETTE, Leonard August, Why NATO survived Trump: the neglected role of Secretary-General Stoltenberg, International Affairs, Volume 97, Issue 6, November 2021, Pages 1863–1881, . (online, cit. 28.7.2025). Dostupné z: https://doi.org/10.1093/ia/iiab167

Událost	Rok	Téma projevu	Počet zmínek o 2 % HDP	Valence zmínek (1/0/–1)
Prohlášení prezidenta Trumpa a generálního tajemníka NATO Stoltenberga po bilaterální schůzce	2019	zbrojení a jiné téma	2	-1
Projev při pracovním obědě se členy NATO	2019	Zbrojení	7	1

7. Postoj prezidenta Joe Bidena vůči NATO

Joseph R. Biden byl jmenován do funkce 20. ledna 2021 před americkým Kapitolem ve Washingtonu. Ve volbách porazil svého protivní a zároveň tehdejšího Prezidenta Donalda Trumpa.

Stejně jako jeho předchůdce se Joe Biden ani jednou ve svém inauguračním projevu nezmínil o partnerství mezi Evropou a USA či konkrétně o Severoatlantické alianci. Jedinými pozorovatelnými zmínkami o nějakém partnerství obecně či v oblasti obrany jsou věty, kde Joe Biden nejprve říká, že opraví spojenectví a znovu se zapojí do dění ve světě a druhou je, když slibuje být silným a důvěryhodným spojencem pro mír, pokrok a bezpečnost.[76] Ale jak zmiňuji, nikde explicitně nezmínil, koho tím myslí a ani neřekl, jaké spojenectví chce opravovat.

Byť NATO nebylo zmíněno v projevu, tak Jens Stolenberg gratuloval zvolenému prezidentu již krátce po jeho zvolení v listopadu 2020. Tajemník uvedl „Vřele vítám zvolení Joea Bidena příštím prezidentem Spojených států. Pana Bidena znám jako silného zastánce NATO a transatlantických vztahů.“[77] Po samotné inauguraci se uskutečnil ještě jeden hovor mezi tajemníkem a Prezidentem. Z tohoto hovoru vyzdvihnu větu, ve které Joe Biden rozšířil svou myšlenku z inauguračního projevu o opravě a znovu ustanovení jejich aliancí. Tentokrát k tomu dodal, že začne u NATO. V další větě ujistil Stoltenberga, že jak ho zná, tak ví, že velmi silně podporuje myšlenku NATO. Ještě ho pochválil za práci, kterou odváděl během posledních let a označil ji doslova za neocenitelnou. Na úplný konec rozhovoru utvrdil Tajemníka, v tom že

[76] BIDEN, Joseph, 2021, Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. (online, cit. . (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z:). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/

[77] STOLTENBERG, Jens, 2021, NATO Secretary General congratulates US President-elect Joe Biden and Vice President-elect Kamala Harris. (online, cit. . (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z:). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_179319.htm

je zcela zavázán Alianci a naplňování spravedlivého sdílení břemene (jinak řečen závazek vynakládání 2 % na zbrojení) a že se těší na jejich setkání na Summitu.[78]

Potkat se zvládli ještě dvakrát předtím, než se konal Summit samotný. Poprvé se potkali, když Generální tajemník přijel do Oválné pracovny ve Washingtonu. Oproti předešlému prezidentu můžeme zcela jasně pozorovat, že již neklade důraz na financování aliance, jelikož o něm vůbec nemluvil během prvních rozhovorů a tenhle tomu nebyl výjimkou. Biden se spíše zaměřoval na téma Článku 5 Severoatlantické smlouvy. V tomto rozhovoru na téma financování narážel spíše Stoltenberg a Joe Biden souhlasil s tím co říká. Na závěr tohoto rozhovoru utvrzuje Tajemníka slovy: „Myslím, že NATO je pro naši bezpečnost stejně důležité jako my pro NATO. Pro americkou bezpečnost a stabilitu je rozhodující, kritické a zásadní, a to jak z krátkodobého, tak z dlouhodobého hlediska.“[79] Druhé setkání proběhlo o týden později v sídle NATO v Bruselu. „Pro Ameriku je to velmi dobré. Pro Ameriku je to zásadní.“[80] Těmito větami skočil do řeči tajemníku Stoltenbergovi během toho, co mluvil o tom, že silné NATO je důležité jak pro Evropu i pro USA. Potom co domluvil Stoltenberg, tak se ujal slova Biden a opět nešetřil slovy chvály na práci Tajemníka. Po vyjádření se k aktuální situaci Biden pokračoval: „Chci, aby bylo jasné, že NATO je samo o sobě pro zájmy USA nesmírně důležité. Kdyby neexistovalo, museli bychom si ho vymyslet.“[81] Z tohoto vyjádření jasně vyčteme, že pro něj je NATO velmi důležité, a že nemá důvod ho nijak zpochybňovat, jelikož jak sám říká, pokud by neexistovalo museli bychom ho stejně založit. Na závěr se poprvé vyjádřil i k otázce financování, kdy krátce hovořil, že členové aliance konečně dostávají svých závazků z Walesu. Další na řadě již byl zmiňovaný Summit NATO, který se konal opět v Bruselu. Zahájil slovy o pandemii Covidu-19, která zrovna probíhala, pak se věnoval dalším událostem, jako byla aktivita Ruska nebo Číny, kteří se dle něj snažili vrazit klín mezi členy Aliance. Tyto snahy odsoudil a uvedl, že se spojenci na USA v případě konfliktu můžou spolehnout. „NATO stojí při sobě. Tak jsme v minulosti čelili každé jiné hrozbě. Je to naše největší síla, až budeme čelit

[78] BIDEN, Joseph, STOLTENBERG, Jens, 2021, NATO Secretary General speaks with US President Joe Biden (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=JasoawX4H5k&t=33s

[79] BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by US President Joe Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at their meeting in the Oval Office (online, cit. 25. 4. 2025). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_184847.htm

[80] BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg During Greeting (online, cit. . (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z:). Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-during-greeting/

[81] BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg During Greeting (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-during-greeting/

budoucím výzvám – a těch je mnoho.“[82] Takto hodnotil, v čem vidí sílu aliance v návaznosti na své předešlé tvrzení. Také zhodnotil, že již došlo opravení vztahů s Aliancí a prohlásil „Amerika je zpět“.[83] Dále hovořil o tom, že bude obhajovat zájmy Aliance v rozhovoru, co bude mít s prezidentem Putinem. Také po delší době došlo k řeči na Afganistán a Biden oznámil stažení vojsk a ukončení této mise. Svou tiskovou konferenci uzavřel slovy o síle demokracie, a že věří v její sílu oproti autokracii. Zde se ve svém projevu ani jednou nezmínil o financování. V roce 2022 se konal další Summit NATO, tentokrát v Madridu. První den sjezdu se Joe Biden sešel s Jensem Stoltenbergem a na úvod vyslovil myšlenku, že Madridský Summit měl tvořit historii. Ve svém projevu zmínil, že rád uvítá připojení Finska a Švédska do Aliance, jelikož to NATO udělá ještě silnější. „NATO je silné, jednotné a kroky, které podnikáme během tohoto summitu, dále posílí naši společnou sílu.“[84] Toto poselství uvedl slovy, že toto prohlášení je nezaměnitelné, a že musí mít silnou rezonanci v rámci celé aliance. Dále poté oznámil navýšení počtu amerických vojáků v Evropě, kteří mají podpořit spojence za mořem. Na závěr této konference ještě se vyjádřil „že NATO je nyní potřebnější než kdykoli předtím a je stejně důležité jako kdykoli předtím.“[85] A také, že je třeba silné vedení, které představuje Jens Stoltenberg. Na závěr Summitu na rozdíl od svého předchůdce Biden závěrečnou konferenci měl a věnoval se tam tématům, která projednávali během jednání s představiteli členských států. Uvedl, že se jednalo o Summit, kde se opravdu psala historie, jak předpokládal během setkání s Tajemníkem. Uvedl, že tento Summit byl zejména posilování Aliance a poznávání nových hrozeb. Připomněl taktéž prohlášení Aliance z roku 2010, kdy bylo deklarováno, že Rusko bude partnerem pro Alianci, což se dramaticky v okolnostech změnilo. Dále zhodnotil situaci v oblasti financování, kde nastal velký posun a uvedl, že „Většina ze spojenců je na cestě poprvé překročit náš závazek ve výši 2 % HDP, který přijali.“[86] Jako příklady těchto spojenců uvedl Německo, ale i Českou republiku a Slovensko. Po dlouhé době se jednalo o čistě pozitivní

[82] BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-in-press-conference-3/

[83] BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-in-press-conference-3/

[84] BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg (online, cit. 25. 4. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2022/06/29/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-madrid-spain/

[85] BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg (online, cit. 25. 4 2024). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2022/06/29/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-madrid-spain/

[86] BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 26. 4. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/06/30/remarks-by-president-biden-in-press-conference-madrid-spain/

zmínku tohoto závazku. V dalším pokračování své řeči opět potvrdil závazek USA vůči spojencům tím, když řekl „útok na jednoho je útokem na všechny a my budeme bránit každý centimetr území NATO. Každý centimetr území NATO.“[87] Tady můžeme pozorovat, jak ruský útok na Ukrajinu ještě více podpořil Bidenovi kladné postoje vůči NATO a Generálnímu tajemníku. Také se neděje žádný nátlak na spojence vůči jejich závazků v oblasti financování a pouze se vyjadřuje ve smyslu, že je rád, jakým směrem se věci vyvíjejí.

V roce 2023 se konal Summit NATO ve Vilniusu a jako první se opět Biden sešel s Generálním tajemníkem a ihned na začátku mu již tradičně vyjádřil naprostou podporu slovy „v celé otázce NATO je opravdu důležité, abyste pokračoval ve vedení NATO. Máte důvěru. Nikdo nezná situaci, které čelíme, lépe než vy.“[88] Ve svém projevu se také vyjádřil, že se těší v další spojování Aliance, kterou se Vladimir Putin snaží rozvrátit. V tomto projevu se k otázce vynakládání alespoň 2 procent HDP na zbrojení vyjádřil pouze Generální tajemník, který hodnotil, jak zatím spojenci tuto dohodu z Walesu naplňují. Prezident se k tomuto vyjádřil slovy „díky, že v této agendě pokračujete“ [89], což je Prezidentova nejčastější vyjádření k tomuto tématu. A navázal, jak je důležité mít NATO jednotné. Během Summitu měl Prezident mnoho jednání, ale na žádném z nich se nevěnoval financování. Ve většině projevů zmiňoval, že USA a NATO jsou silným spojencem vůči Rusku, které vede speciální operaci vůči Ukrajině. Ukrajina byla obecně tématem celého Summitu, jehož výsledkem bylo dle Jense Stoltenberga, že členové NATO posílili závazek k investicím do obrany.[90]

Před plánovaným summitem se v červnu 2024 sešel Prezident s Generálním tajemníkem v Oválné pracovně. Prezident začal svou řeč, tím, že mu bude Generální tajemní chybět, jelikož to je jejich poslední shledání, kdy je Generální tajemník ve funkci. Též došlo k první přímé zmínce Joe Bidena o 2% hranici, to konkrétně, když pronesl „Dnes mám velmi důležité

[87] BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 26. 4. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/06/30/remarks-by-president-biden-in-press-conference-madrid-spain/

[88] BIDEN, Joseph, 2023, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg in Official Greeting (online, cit. 26. 6. 2025). Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/11/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-in-official-greeting-vilnius-lithuania/

[89] BIDEN, Joseph, 2023, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg in Official Greeting (online, cit. 29. 7. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/11/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-in-official-greeting-vilnius-lithuania/

[90] STOLTENBERG, Jens, 2023, Closing press conference (online, cit. 28.7.2025). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_217104.htm

oznámení: Rekordní počet spojenců plní závazek NATO vynakládat na obranu alespoň 2 % svého HDP.“[91]

V roce 2024 se konal výroční 75. Summit NATO v USA. Na začátek summitu proběhla tisková konference, zaměřená právě na toto výročí. Nejdůležitějším bodem, vzhledem k mé práci, tohoto Prezidentova projevu bylo, když hodnotil naplnění dohod z Walesu. Uvedl, že v roce 2024, již bude 23 států vynakládat alespoň 2 % HDP na zbrojení, které i více, což je dle jeho slov oproti roku 2020, kdy se ujal vlády o 14 více.[92] Na závěr této události se konala tradiční tisková konference, kde Joe Biden mluvil zejména o síle NATO, které má díky práci USA v konfliktu na Ukrajině. Během projevu též zmínil, že jeho předchůdce (Donald Trump) nemá vůči NATO žádný závazek, a že necítí žádnou povinnost dodržovat článek 5. A pokračoval slovy, že se spojenci mohou spolehnout na USA, jelikož USA jako jediní využili právě článek po útocích 11. září 2001.[93]

Ve svém závěrečném proslovu v jeho funkční období hodnotil své působení a oproti svým předchůdcům zmínil i to, že USA zvládli posílit spojenectví s NATO.[94]

Z působení Joe Bidena v úřadu, můžeme pozorovat, že během svých setkáni s představiteli NATO, ani jednou nezmínil 2 % závazek na zbrojení negativně. Ve většině případů šlo o kladné hodnocení, že naplňování závazku jde dobře, a že čím dál více členů aliance tohoto závazku dostává. Dále se tyto pozitivní postoje dají vysvětlit tím, že Joe Biden chce narovnat vztahy s Aliancemi, které jeho předchůdce narušil. Což zmiňuje i Mathew Perry v jeho výzkumu pro Evropsky parlament, kde píše, že Biden naplnil sliby zvrátit politiku Trumpovy administrativy v klíčový oblastech, do které spadá i transatlantické partnerství, jak s EU, tak NATO.[95] Dalším faktorem Bidenových postojů mohl být fakt, že se snažil změnit přístup k využívání peněz, které spojenci vynakládali na zbrojení. Tomuto tématu se věnuje článek Bidenova transformace a přetváření strategie USA: Nahrazení „sdílení břemene“ smysluplným plánováním sil, kde je

[91] BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg Before Bilateral Meeting (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/06/17/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-before-bilateral-meeting-2/

[92] BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden on the 75th Anniversary of the North Atlantic Treaty Organization Alliance (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/07/09/remarks-by-president-biden-on-the-75th-anniversary-of-the-north-atlantic-treaty-organization-alliance/

[93] BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/07/11/remarks-by-president-biden-in-press-conference-9/

[94] BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden in a Farewell Address to the Nation (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2025/01/15/remarks-by-president-biden-in-a-farewell-address-to-the-nation/

[95] PERRY, Matthew, 2021, The Emerging Contours of President Biden’s Foreign Policy (online cit. 28. 7. 2025) Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2021)690650

hlavní předmětem argument, že by se státy NATO měli zaměřit na plánovaní, kam peníze z rozpočtů směřovat, jelikož již v roce 2021 státy NATO dohromady dávaly na zbrojení více než Rusko.[96]

Tabulka 6: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení

Událost	**Rok**	**Téma projevu**	**Počet zmínek o 2 % HDP**	**Valence zmínek (1/0/–1)**
Inaugurační projev Joe Bidena	2021	jiné téma	0	-
Telefonický hovor Prezidenta Joe Bidena s Generálním tajemníkem NATO	2021	zbrojení a jiné téma	1	1
Setkání Prezidenta Joe Bidena s Generálním tajemníkem NATO v Oválné pracovně	2021	zbrojení a jiné téma	1	1
Projevy prezidenta Bidena a generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga během pozdravu	2021	zbrojení a jiné téma	1	1
Prohlášení prezidenta Bidena na tiskové konferenci	2021	zbrojení a jiné téma	0	-
Projev prezidenta Bidena a generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga	2022	zbrojení a jiné téma	0	-
Projev Prezidenta Joe Bidena po Summitu NATO v Madridu	2022	zbrojení a jiné téma	4	1
Projevy prezidenta Bidena a generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga během pozdravu	2023	zbrojení a jiné téma	1	1
Setkání Prezidenta Joe Bidena s Generálním tajemníkem NATO v Oválné pracovně	2024	zbrojení a jiné téma	1	1
Projev prezidenta Bidena k 75. výročí Severoatlantické aliance	2024	zbrojení a jiné téma	2	1

[96] CORDESMAN, Anthony H., 2021, The Biden Transition and Reshaping U.S. Strategy: Replacing "Burden Sharing" with Meaningful Force Planning, Jan. 11, 2021, pp. 2-3 (2 pages) (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep28657.3

Událost	Rok	Téma projevu	Počet zmínek o 2 % HDP	Valence zmínek (1/0/–1)
Projev prezidenta Bidena na tiskové konferenci k ukončení summitu	2024	zbrojení a jiné téma	0	-

Závěr

Cílem této práce bylo poukázat na postoje amerických prezidentů vůči dodržovaní závazku vynakládání alespoň 2 % hrubého domácího produktu na obranu. Výzkum ukázal, že se tyto apely objevili na základě klíčových mezinárodních událostí, ale také záleželi na stylu zahraniční politiky jednotlivých prezidentů.

Barack Obama v prvním období do této problematiky prakticky nevstupoval, zmínky o dvou procentním závazku se objevily až v druhé polovině jeho druhého volebního období, konktrétně v roce 2014 a zůstaly převážně neutrální či mírně kritické. Pod vlivem ruské anexe Krymu v roce 2014 jeho administrativa poprvé apelovala na zvýšení výdajů spojenců, přesto však jeho vliv na kvantitativní nárůst výdajů zůstával omezený. Obama spíše vyzdvihoval strategickou potřebu solidarity aliance, než by systematicky vyžadoval plnění závazku.

S nástupem Donalda Trumpa do Bílého domu byla opakovaně pozorovatelná kritika vůči členským státům za nedostatečné výdaje na obranu. Jeho kritický postoj vůči zmíněným členským státům a jejich výdajům na obranu se promítl ve výzkumu nejvyšší četnosti zmínek o závazku na vynakládání prostředků na obranu, a zároveň celkem se vyjádřil negativně 19krát. Dle dostupných dat, které jsou viditelná v Grafu 1, právě během působení Donalda Trumpa, jakožto prezidenta došlo k nejvyššímu zrychlení růstu obranných rozpočtů většiny evropských členů Aliance. Na konci jeho volebního období se již objevili i Prezidentovi pozitivní reakce k vývoji situace ohledně plnění závazku členskými státy vynakládat alespoň 2 % HDP na obranu, jelikož první státy, které neplnili tento závazek ho začali naplňovat.

Joe Biden ve svém funkčním období navázal na Obamovu rétoriku pozitivního přístupu. Během svého úřadu oceňoval postupné naplňování 2% závazku a zdůrazňoval důležitost jednoty aliance. Jeho rétorika se vyhýbala ostřejší kritice a spíše stavěla na motivačním principu. A

zároveň prosazoval obnovu transatlantických vztahů, které byli po turbulentní Trumpově éře narušeny, vzhledem k jeho impulzivním vyjádřením.

Graf 2: Přehledový graf počtu zmínek a jejich valence

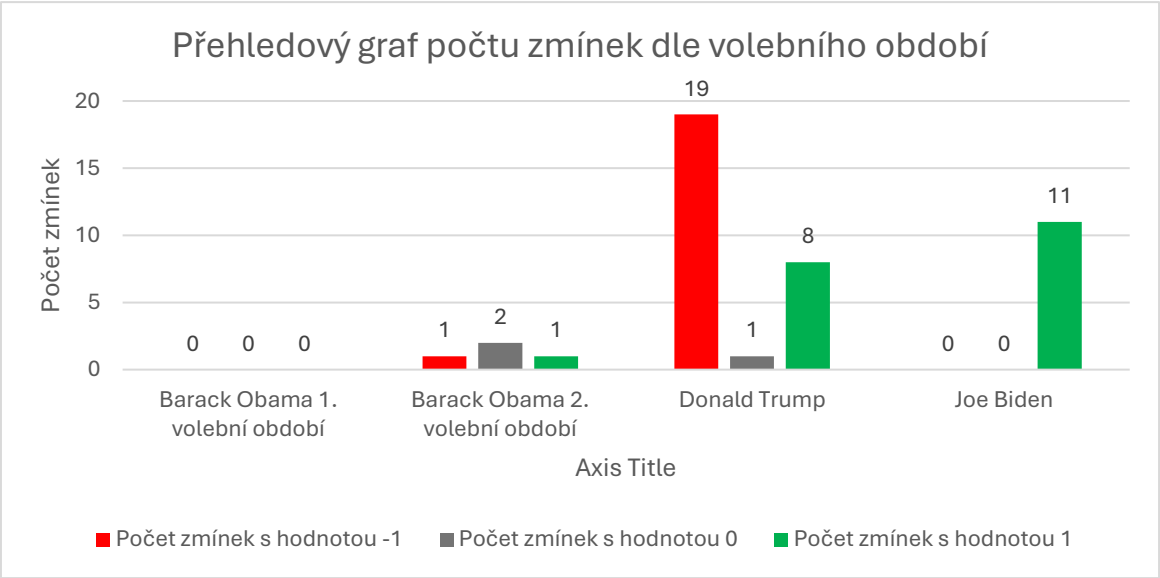

Zdroj: Vlastní tvorba na základě výzkumu

Z těchto závěrů a grafu vyplývá, že se postoje prezidentů odvíjeli na základě skutečného plnění závazku vynakládat alespoň 2 % na obranu vůči HDP. Je též pozorovatelné, že přímá kritika, zejména v období Trumpovy administrativy, sehrál ve spojení s vnějším tlakem (ruská agrese, a výzvy na Blízkém východě) rozhodující roli při urychlení plnění 2% závazku.

Seznam zdrojů

AGWANDA, Billy, 2024. American Global Leadership In NATO And Trans-Atlantic Security, Foreign Analysis, (online cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://foreignanalysis.com/american-global-leadership-in-nato-and-trans-atlantic-security/

ALOZIOUS, J. (2021). NATO's Two Percent Guideline: A Demand for Military Expenditure Perspective. Defence and Peace Economics, 33(4), 475–488 (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://doi.org/10.1080/10242694.2021.1940649

BENEŠ Vít, DRULÁK Petr, VARKOČKOVÁ Martina, 2019. Metodologii výzkumu politiky, kapitola Obsahová analýza M. Varkočkovou (2019, s. 154-163) (online cit. 17. 7. 2024) Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2017/MVZ428/um/um/Jak_zkoumat_politiku_-_recenzni_rizeni.pdf

BIDEN, Joseph, 2021, Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/

BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg During Greeting (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-during-greeting/

BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 25. 7. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/06/14/remarks-by-president-biden-in-press-conference-3/

BIDEN, Joseph, 2021, Remarks by US President Joe Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at their meeting in the Oval Office (online, cit. 25. 4. 2025). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_184847.htm

BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg (online, cit. 25. 4. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2022/06/29/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-madrid-spain/

BIDEN, Joseph, 2022, Remarks by President Biden in Press Conference (online, cit. 26. 4. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/06/30/remarks-by-president-biden-in-press-conference-madrid-spain/

BIDEN, Joseph, 2023, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg in Official Greeting (online, cit. 26. 6. 2025). Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/11/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-in-official-greeting-vilnius-lithuania/

BIDEN, Joseph, 2023, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg in Official Greeting (online, cit. 29. 7. 2025). Dostupné z: https://www.bidenwhitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/11/remarks-by-

president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-in-official-greeting-vilnius-lithuania/

BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden and NATO Secretary General Jens Stoltenberg Before Bilateral Meeting (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/06/17/remarks-by-president-biden-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-before-bilateral-meeting-2/

BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden in a Farewell Address to the Nation, (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2025/01/15/remarks-by-president-biden-in-a-farewell-address-to-the-nation/

BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden in Press Conference, (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/07/11/remarks-by-president-biden-in-press-conference-9/

BIDEN, Joseph, 2024, Remarks by President Biden on the 75th Anniversary of the North Atlantic Treaty Organization Alliance (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/07/09/remarks-by-president-biden-on-the-75th-anniversary-of-the-north-atlantic-treaty-organization-alliance/

BIDEN, Joseph, STOLTENBERG, Jens, 2021, NATO Secretary General speaks with US President Joe Biden (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=JasoawX4H5k&t=33s

CORDESMAN, Anthony H., 2021, The Biden Transition and Reshaping U.S. Strategy: Replacing "Burden Sharing" with Meaningful Force Planning, Jan. 11, 2021, pp. 2-3 (2 pages) (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep28657.3

Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2022) (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/3/pdf/230321-def-exp-2022-en.pdf, graf 3

DOWDY, J. 2017. "More Tooth, Less Tail: Getting beyond NATO's 2 Percent Rule" McKinsey & Company, November 29. (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/more-tooth-less-tail-getting-beyond-natos-2-percent-rule#

Funding NATO, (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67655.htm?selectedLocale=en

HALLAMS Ellen, SCHREER Benjamin, International Affairs, Volume 88, Issue 2, March 2012, Pages 313–327, (online, cit. 28. 4. 2023). Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2012.01073.x

LUNN S., WILLIAMS N., 2017. "NATO Defence Spending: The Irrationality of 2 %" European Leadership Network, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.europeanleadershipnetwork.org/policy-brief/nato-defence-spending-the-irrationality-of-2

MAC ASKILL Ewen, CRERAR Pippa, 2018, Donald Trump tells Nato allies to spend 4% of GDP on defence. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://www.theguardian.com/world/2018/jul/11/donald-trump-tells-nato-allies-to-spend-4-of-gdp-on-defence

MASTERS Jonathan, Council on foreign relations, 2014, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/178902/north-atlantic-treaty-organization-nato.pdf?fbclid=IwAR3xD8yrrw4_N6idoOxmd5vacl8O-NvnBYM0CB8e6vFgwfn9zqOaQ-zgmWE

MATTHIJS, H., Advances in Social Sciences Research Journal, Vol. 10, Issue 4, April-2023. (online cit. 26. 4. 2023). Dostupné z: DOI:10.14738/assrj.104.14320.

MCINNIS, Kathleen J., FATA, Daniel P. "From Burden Sharing to Responsibility Sharing." Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2023. (online cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/resrep50628.

NATO (North Atlantick Treaty Organisation), (online cit. 26. 4. 2023) dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/nato-north-atlantic-treaty-organisation.html

NATO Handbook, Chapter 9: Common –funded Resources: NATO Budgets and Financial Management, Brussels, 19 October 2002. (online cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/93/ff/4e/18252_14945_NATO_handbook911.pdf

NATO Secretary General, (online cit. 26. 4. 2023) dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50094.htm

OBAMA, Barack, 2009, News Conference By President Obama, 4/04/2009, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/news-conference-president-obama-4042009

OBAMA, Barack, 2009. Letter from President Obama. Obama White House , (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/docu/speech/2009/s090120a.html

OBAMA, Barack, 2009. President Barack Obama's Inaugural Address. Obama White House (online, cit. 25. 4. 2025). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-Barack-obamas-inaugural-address

OBAMA, Barack, 2010 Press Conference of the President after NATO Summit (online, cit. 26. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/20/press-conference-president-after-nato-summit

OBAMA, Barack, 2012. Remarks by President Obama and NATO Secretary General Rasmussen Before Bilateral Meeting (online, cit. 26. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/20/remarks-president-obama-and-nato-secretary-general-rasmussen-bilateral-m

OBAMA, Barack, 2012. Remarks by the President at NATO Press Conference (online, cit. 27. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/21/remarks-president-nato-press-conference

OBAMA, Barack, 2013. Inaugural Address by President Barack Obama. The White House: President Barack Obama (online, cit. 28. 4. 2025). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-addresspresident-barack-obama

OBAMA, Barack, 2013. Poznámky prezidenta Obamy a generálního tajemníka NATO Anderse Fogha Rasmussena po jejich bilaterálním setkání (online, cit. 28. 4 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_100973.htm

OBAMA, Barack, 2014. Remarks by President Obama at NATO Summit Press Conference (online, cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/09/05/remarks-president-obama-nato-summit-press-conference

OBAMA, Barack, 2015. Remarks by President Obama and NATO Secretary General Jens Stoltenberg after Bilateral Meeting (online, cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/05/26/remarks-president-obama-and-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-afte

OBAMA, Barack, 2015. Remarks by the President in State of the Union Address | January 20, 2015 (online, cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: (https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/01/20/remarks-president-state-union-address-january-20-2015)

OBAMA, Barack, 2016. Press Conference by President Obama after NATO Summit (online, cit. 30. 4. 2023). Dostupné z: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/09/press-conference-president-obama-after-nato-summit

OPRYSKO, Caitlin, 2019, Trump abruptly cancels NATO news conference after tense exchanges with world leaders. (online, cit. 24. 7. 2025). Dostupné z: https://www.politico.com/news/2019/12/04/trump-abruptly-cancels-nato-news-conference-after-tense-exchanges-with-world-leaders-075220

PERRY, Matthew, 2021, The Emerging Contours of President Biden's Foreign Policy (online cit. 28. 7. 2025) Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2021)690650

PRAKASH, Saikrishna B., 2023. Deciphering the Commander-in-Chief Clause" Yale Law Journal, vol. 133, no. 1 (2023), s. 1–418., (online cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://www.yalelawjournal.org/article/deciphering-the-commander-in-chief-clause

RUDZITE-STEJSKALA, Kristīne. Addressing the Burden-Sharing Challenge. International Centre for Defence and Security (ICDS), 2021. JSTOR, (online cit. 29. 7. 2025). Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/resrep54295.

SCHEFFER, Jaap de Hoop, 2009. NATO welcomes Albania and Croatia at the Summit, (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52834.htm

SCHUETTE, Leonard August, Why NATO survived Trump: the neglected role of Secretary-General Stoltenberg, International Affairs, Volume 97, Issue 6, November 2021, Pages 1863–1881, (online, cit. 28. 7. 2025). Dostupné z: https://doi.org/10.1093/ia/iiab167

SPERLING J., WEBBER M., 2019, Trump's foreign policy and NATO: Exit and voice. Review of International Studies. 2019;45(3):511-526. (online, cit. 28.7.2025). Dostupné z: doi:10.1017/S0260210519000123

STOLTENBERG, Jens, 2021, NATO Secretary General congratulates US President-elect Joe Biden and Vice President-elect Kamala Harris. (online, cit. 27. 7. 2025). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_179319.htm

STOLTENBERG, Jens, 2023, Closing press conference (online, cit. 28.7.2025). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_217104.htm

TEACHAU Jan, THE POLITICS OF 2 PERCENT, NATO and the Security Vacuum in Europe, 2015, (online, cit. 21. 4 2023), Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/CP_252_Techau_NATO_Final.pdf

TRUMP, Donald, 2017, Joint press konference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of the United States, Donald Trump (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_143135.htm

TRUMP, Donald, 2017, Remarks at the Dedication Ceremony for the Berlin Wall Memorial and the 9/11 and Article 5 Memorial in Brussels, Belgium. (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201700359/pdf/DCPD-201700359.pdf

TRUMP, Donald, 2017, The Inaugural Address (online, cit. 17. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/

TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at Bilateral Breakfast. (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-bilateral-breakfast/

TRUMP, Donald, 2018, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Jens Stoltenberg Upon Arriving at Bilateral Breakfast. . (online, cit. 18. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-jens-stoltenberg-upon-arriving-bilateral-breakfast/

TRUMP, Donald, 2018, REMARKS BY PRESIDENT TRUMP AT PRESS CONFERENCE NATO SUMMIT BRUSSELS. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://nato.usmission.gov/july-12-2018-remarks-by-president-trump-at-press-conference-after-2018-nato-summit-in-brussels/

TRUMP, Donald, 2019, Remarks by President Trump and NATO Secretary General Stoltenberg After 1:1 Meeting. (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-stoltenberg-11-meeting-london-united-kingdom/

TRUMP, Donald, 2019, Remarks: Donald Trump Holds a Working Lunch With Members of NATO - December 4, 2019 (online, cit. 19. 7. 2024). Dostupné z: https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-remarks-working-lunch-nato-summit-london-december-4-2019/

Ústava Spojených států amerických, článek dva, druhý odstavec, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://constitutioncenter.org/media/files/constitution.pdf

Wales Summit Declaration, bod 14, (online cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

Wales Summit Declaration, bod 22 (online, cit. 30. 4. 2023) Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

What is NATO? (online, cit. 25. 4. 2023). Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index.html

Seznam tabulek

Tabulka 1: Určovací proměnné 10
Tabulka 2: Analytické proměnné 11
Tabulka 3: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení 15
Tabulka 4: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení 20
Tabulka 5: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení 26
Tabulka 6: Přehledová tabulka počtu zmínek o vynakládání 2 % HDP na zbrojení 32

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura NATO 4

Seznam grafů

Graf 1: Obrané výdaje vůči HDP v letech 2014 a 2024 7
Graf 2: Přehledový graf počtu zmínek a jejich valence 34